

หลงเงา

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๔๘

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองคาคต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ความสุข เราจะหาความสุขกันนะ เราจะหาความสุข เขาหาความสุขจากข้างนอก เราจะหาความสุขจากภายใน ความสุขอย่างนี้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเรียกมันมานะ แล้ววางไว้เป็นธรรมและวินัย มันเป็นเรื่องประเพณี ถ้าเป็นประเพณีของพระอรหันต์ เราจะเวียนเทียน เราจะลอยกระทงในหัวใจเรา เราจะทำบุญกุศลในหัวใจของเรา

แต่ถ้าเป็นประเพณีชาวโลก เห็นใหม่ คุณดี เขาต้องจัดมหรสพ เขาต้องจัดสมโภชต่างๆ เพื่อเรียกร่องคนใจ สิ่งทีเรียกร่องคนเพราะอะไร? นั่นเป็นประเพณีของเขา ประเพณีพื้นบ้านใช้ใหม่ แต่อรหันต์ประเพณีขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะมีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตรัสรู้ธรรมขึ้นมาก่อนใจ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงเสวยวิมุตติสุขในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้ววางธรรมวินัยไว้เป็นประเพณีมา

สิ่งที่เป็นประเพณีมานี้ เพราะเวลาเผยแผ่ธรรมไปในชนบทประเทศ แม้แต่ในชนบทประเทศนะ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบัญญัติธรรมไว้ ในสมัยพุทธกาล พระอาบน้ำลงไปสรงน้ำในท่า แล้วกษัตริย์เขาจะลงไปสรงน้ำ เขาเคารพธรรมวินัยมาก เคารพพระมาก เขาไม่กล้าลงไปสรงน้ำ จนมีค่านะ กษัตริย์ลงไปสรงน้ำ อาบน้ำในท่าน้ำ แล้วเข้าราชวังไม่ทัน เขาปิดประตูเมืองก่อนใจ นี่ไปฟ้ององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงบัญญัติไว้ ในชมพูทวีป ภิภษุ ๑๕ วันได้อาบน้ำหนหนึ่งนะ ถ้าใครอาบน้ำมากกว่านั้นปรับอาบัติ เว้นไว้แต่ทำนกรรม เช่น เรากวาดวัด เราทำขอวัตร ถ้าเหงื่อออก ถ้ามีความร้อน เราอาบน้ำได้ คือการอาบน้ำสรงน้ำคือทำความสะอาดของร่างกาย แต่

เขาไปอาบน้ำกันที่ท่าน้ำ ภิภษุว่ายนน้ำเล่นเป็นปาจิตตีย์นะ ภิภษุทำอะไรเป็นการละเล่น เป็นปาจิตตีย์ทั้งหมดเลย

แต่เวลาชนบทประเทศ เวลาเผยแพร่ธรรมไป ชนบทประเทศให้อาบได้ เราอยู่บนชนบทประเทศ เวลาบัญญัติธรรมวินัย เห็นใหม่ ในพื้นที่ในภูมิภาคประเทศ สิ่งที่เป็นพื้นที่ภูมิภาคนี้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเผยแพร่ธรรมไปเพื่อให้กุลบุตรสุดท้ายภายหลังได้ลิ้มรสของธรรมไปในเมื่อชนบทประเทศ ประเพณีวัฒนธรรมของเขาในพื้นที่อย่างหนึ่ง

ดูในภาคกลางเรา เวลาเราลอยกระทง เรามีแม่น้ำ เรามีแหล่งน้ำลอยกระทง นี่เป็นการแสดงออก เป็นการแสดงออกการได้ทำบุญกุศล ถ้าผู้ที่ฉลาด เขาเป็นหัวหน้า เขาจะพาฝูงชนนั้นให้ระลึกถึงตัวเอง การกระทำอย่างนั้นเป็นบุญกุศลเพื่อสู่ใจใจ สิ่งการกระทำเกิดจากใจ ผลมันก็จะลงที่ใจ สิ่งที่เป็นสัมมาทิฐิมันจะเป็นความถูกต้อง ถ้าเป็นมิชฌาทิฐิ การกระทำอย่างนั้น มันก็ทำให้เราห่างออกไปจากตัวเราเอง

แล้วดูในภาคเหนือสิ เขาไม่มีแหล่งน้ำ เขาอยู่บนภูเขา เขาอยู่ในป่าเขาลำเนาไพร เขาจะเอาอะไรไปลอยกระทงล่ะ? เขาลอยกระทงไม่ได้ เขาก็ลอยโคลมลอย สิ่งที่เขาทำโคลมลอย เห็นใหม่ คุณคณมีปัญญา แม้แต่อยู่บนภูเขาอยู่ที่ราบสูง เขาก็ยังหาโอกาสทำบุญกุศลของเขาได้ ถ้าคนฉลาดอยู่ที่ไหนเขาก็หาคุณประโยชน์ใส่หัวใจเขาได้นะ สิ่งที่เป็นคุณเป็นประโยชน์กับเขา เขาระลึกถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เขาก็ลอยของเขาขึ้นไป

การลอยกระทง ในประวัติศาสตร์เขารื้อค้นขึ้นมาว่ามีก่อนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า การลอยกระทงมีมาแต่ดั้งเดิมเพราะคนถือผีถือสาถกันมา สิ่งถือผีกันมา สิ่งนี้มันไม่เป็นปัญหา เพราะการกระทำมันมีอยู่แล้ว มนุษย์เกิดมาก่อน

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดมาจากใคร? เกิดมาจากบิดามารดา พระเจ้าสุทโธทนะ นี่สิ่งที่มนุษย์มีมาแต่ดั้งเดิม การกระทำมีมาทั้งนั้นนะ สิ่งการกระทำมี แต่มันทำผิดทำถูกล่ะ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าออกประพฤติปฏิบัติ ไปรื้อค้นกับเจ้าลัทธิต่างๆ ในศาสนาต่างๆ สิ่งนี้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปฏิเสธนะ สิ่งมันไม่มีธรรมและวินัย เขาก็ว่าธรรมกัน... ธรรมของฤาษีชีไพรไง

สิ่งที่ฤๅษีชีไพรเจ้าลัทธิต่างๆ เขาก็ประพฤติปฏิบัติธรรมกัน เจ้าชายสิทธัตถะก็ไปเรียนกับเขานะ นี่พุทธวิสัย นี่วิสัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นี่พระโพธิสัตว์สร้างสมบุญญานิการมามหาศาลเลย แล้วไปทดสอบมาแล้ว เราไม่ต้องไปตื่นข่าวหอรอก องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทดสอบมาหมดแล้ว...ไม่มี แม้แต่เวลาจะปรินิพพาน นี่สุภัททะมาถามองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่า “ลัทธิไหนเขาว่ายอดเยี่ยม ลัทธิไหนดีกว่าดี ศาสนาไหนเขาก็ดูของตัวเองดีที่สุด” แล้วสุภัททะเขาก็เป็นพราหมณ์ เป็นผู้มีปัญญามาก สิ่งที่มีปัญญามากนี้เพราะอะไร เพราะเป็นสาวกะ สาวก ไม่มีวิฤติภาวะ ไม่มีปัญญาใจ ไม่มีบารมีธรรมสามารถแยกแยะได้

แต่เจ้าชายสิทธัตถะ นี่พุทธวิสัย สิ่งที่สร้างสมบุญญานิการมาเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แยกแยะได้นะ ทดสอบด้วย เข้าไปศึกษากับเขา ไปทดสอบกับเขา ไปลองกับเขา จนศาสดาต่างๆ บอกว่าเจ้าชายสิทธัตถะเรียนก็จบแล้ว วิชาการนี้สอนหมดแล้วนะ ขณะที่ยังไม่ได้เป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังปฏิเสธเลย “อย่างนี้ไม่ใช่” เพราะอะไร เพราะยังไม่เกิดปัญญาญาณจากภายใน ไม่สามารถชนะตัวตนของตัวเองได้ ไม่สามารถชำระกิเลสในหัวใจของเราได้

นี่สุภัททะก็ถือตัวถือตน ถือว่าตัวเองเป็นนักปราชญ์ไง ถือว่าตัวเองเป็นพราหมณ์ รู้วิชาไตรเพททั้งหมด แล้วก็เจ้าลัทธิไหนก็ดีกว่า เห็นไหม มาถามองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวันสุดท้ายที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะปรินิพพานนะ คนจะตายอยู่แล้ว แต่เพราะการเกิดและการตายหลอกกัน พระอรหันต์ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปฏิญาณตนว่าเป็นพระอรหันต์ เป็นพระศาสดา แล้วสอนสิ่งนี้ไง การเกิดและการตาย สิ่งนี้ไม่สามารถทำให้หัวใจนี้กระเพื่อมได้

“สุภัททะ เธออย่าถามให้มากไปเลย เวลาของเรามีน้อย ศาสนาไหนไม่มีเหตุ ศาสนานั้นไม่มีผล ไม่มีรอยเท้าบนอากาศ สิ่งที่บนอากาศ รอยเท้าจะไปอยู่บนอากาศไม่ได้รอยเท้าต้องอยู่บนพื้นดิน”

นี่ก็เหมือนกัน “ในเมื่อศาสนาไหนไม่มีเหตุ ศาสนาไหนไม่มีมรรค ศาสนานั้นไม่มีผล อย่าถามให้มากไปเลย” ให้บวชให้ทดสอบ ทดสอบเลย สุภัททะบวชในคตินั้นสำเร็จเป็นพระอรหันต์ในคตินั้นนะ นี่เอหิภิกขุของค์สุดท้ายขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารถนาให้เราเกิดความสุขจากภายใน เกิดจากอริยประเพณี สิ่งที่มีการกระทำของเจ้าลัทธิต่างๆ ในสมัยปัจจุบันนี้มันน่าสังเวชกว่าองค์สมเด็จพระ

สัมมาสัมพุทธเจ้าเนะ เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าออกแสวงหา ปัญจวัคคีย์ออก อภิภูฐาก ออกอภิภูฐากเพื่ออะไร? เพื่อให้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ารื้อค้นขึ้นมา เพื่อจะได้เอาวิชาการอย่างนี้ เอามรรคญาณอันนี้มาสั่งสอน รอหวังผลมากนะ

สิ่งที่ไม่มียังองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็พยายามรื้อค้น แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางธรรมและวินัยไว้ กิ่งพุทธกาลศาสนาจะเจริญอีกหนหนึ่ง ๒,๕๐๐ กว่าปีมาแล้วที่ศาสนานี้มี แล้วมีการรื้อค้นกัน มีการประพุดติปฏิบัติกัน ของที่มียังหาไม่ได้ ของที่ไม่มี องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังรื้อค้นมาได้ แล้วของที่มีอยู่นี้ พระไตรปิฎกเป็นตุ้ๆ ธรรมและวินัยวางอยู่นี้ ของที่มีมีอยู่นี้ ทำไมมันเดินชนไม่รู้สิ่งนี้เลย เห็นไหม นี่มันน่าสังเวชไหม มันน่าสังเวชกับใจของเราเนะ

แล้วเราเกิดมา เราเกิดมาพบพระพุทธศาสนา แล้วเราจะประพุดติปฏิบัติใหม่ ถ้าเราจะประพุดติปฏิบัติเพราะอะไร เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางธรรมวินัย ปรัชญา ปฏิบัติ ปฏิเวธ มันต้องมีปรัยัติการศึกษาเล่าเรียน ถ้ามีการศึกษาเล่าเรียน ครูบาอาจารย์ของเรา ถ้ามีการศึกษาเล่าเรียน ศึกษาแล้วศึกษาโดยกิเลส ศึกษาโดยทัญญูมานะ ศึกษาโดยตัวตนของเรา ทุกคนจะว่าตัวเองมีปัญญามาก ทุกคนจะถือตัวถือตน เวลาศึกษาไปก็ศึกษาโดยเราเข้าใจโดยเรา สิ่งที่เราเข้าใจโดยเรา สิ่งต่างๆ นี้ศึกษามาแล้วก็มาเผยแพร่ธรรมกันไง

เวลาครูบาอาจารย์ของเรา “ถ้าไม่รู้ไม่ให้สอน ถ้าไม่เข้าใจไม่ให้พูด” ทองคำถ้าอยู่ในเหมือง สิ่งนี้เป็นทองคำที่มีแร่สารต่างๆ ปนเปื้อนอยู่ ถ้าทองคำในสิ่งที่ทองคำหลอมแล้ว สิ่งนั้นจะเป็นประโยชน์มาก เห็นไหม ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสถิตในใจของใคร? สถิตในใจของผู้มีกิเลส กิเลสมันเจือปนไปด้วย แต่ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสถิตในใจของครูบาอาจารย์ของเรา ครูบาอาจารย์ของเรารื้อค้น ประพุดติปฏิบัติเนะ ผู้รู้ที่รู้มีความเข้าใจ

คูสิ ในการเผยแพร่ธรรมในสถานที่ต่างๆ สิ่งนี้เป็นประเพณีวัฒนธรรมก็ให้เขารื้อค้นของเขา เพื่อให้เขาทำประโยชน์ของเขา ผู้ที่มีปัญญานะ อยู่ที่ไหนก็เป็นประโยชน์หมดเลย ปัญญานี้สามารถเป็นประโยชน์มาก ปัญญานี้แก้ไขเหตุการณ์วิกฤติต่างๆ ก็ปัญญานี้แก้ไขได้ แล้วถ้ามีสติอีกด้วย คนที่มีสติมีปัญญา แล้วผู้ที่ไม่มียังกิเลสในหัวใจจะไม่ตื่นเต้นไม่หวั่นไหวกับโลกธรรม ๘ สิ่งที่ไม่หวั่นไหวกับโลกธรรม ๘ รู้ถึงความรู้อีกของเรา รู้ถึงความรู้อีกต่างๆ รู้โดยความรู้ที่ถูกต้องด้วย รู้ด้วยปัญญาด้วย จะสั่งสอนก็ได้ ไม่สั่งสอนก็ได้

“ไม่สั่งสอน” เห็นไหม ทำไมองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงชักสะพานล่ะ นี่เวลาผ่านไป มาโดยธรรม แค่ครูบาอาจารย์เราไม่พูดด้วย สิ่งนี้มันก็เป็นการชักสะพานแล้ว ชักสะพาน เพราะอะไร เพราะมันมีทฤษฎีมานะไง สิ่งที่เป็นทฤษฎีมานะ สิ่งที่ดีอื่น สิ่งความเป็นอย่างนั้น มัน เป็นอยู่ในหัวใจ ถ้าสิ่งนั้นอยู่ในหัวใจ มันจะเป็นประโยชน์อะไรล่ะ

ถ้าเราไปหาครูหาอาจารย์ ทำไมเราต้องขอนิสัย เราขอนิสัยท่าน เราต้องการความรู้จากท่าน เวลาเราอยู่กับครูบาอาจารย์ของเราเนะ แค่พอสบตานิ้รู้เลยว่าท่านต้องการอะไร ท่านหวังอะไร สิ่ง ที่สบตาเพราะอะไร เพราะสิ่งที่เราแสดงออกนี่แสดงออกโดยกิเลสทั้งนั้น เรามีกิเลสตัดหาความ ทะยานอยากในหัวใจของเรา แล้วเราเรียนปริยัติมาไง นี่หลงตื่นเงาของตัวเองเนะ ทุกคนหลงเงา ของตัวเองว่าตัวเองมีความรู้ มีปัญญามาก สิ่งที่เป็นปัญญามันเป็นเรื่องของอาการของใจ ไม่ใช่ใจ

เวลาเราศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราก็ไปศึกษา เราก็ไปจำสัญญา มา สิ่งนั้นมันแก้กิเลสใหม่ล่ะ? เราก็เห็นทั่วๆ ไป ทางโลกเขาเขาประกอบสัมมาอาชีพะ เขาเป็น เจ้าของบริษัทใหญ่โต เขามีเงินมีทองมหาศาลเลย เราก็จะทำอย่างนั้น โอกาสมันต่างกัน ขณะที่เขา ทำมา เขาประสบความสำเร็จไปแล้ว แล้วจะมีผู้เลียนแบบ มีผู้ทำตาม มันต้องมีการแข่งขันไป เรา จะไปทำตามกับเขาอีก...เราเห็นเขาทำ เราจะทำตามเขา เราจะได้ประโยชน์อะไรเลย

แต่ถ้าเรารื้อค้นของเรากลับมาในหัวใจของเรา เราทำตามสิ่งที่โอกาสของเรา อำนาจวาสนา ของเรา นี่เราจะไม่ตื่นเงา หลงไปในเงานั้น ดูทางโลก เด็กเวลามันหลงแสงสีเสียง เด็กใจแตก พ่อ แม่จะมีความทุกข์มาก เพราะอะไร เพราะเราเลี้ยงลูกมา เราต้องการให้ลูกสืบสกุล ต้องการให้สิ่งนี้ เป็นของลูกเรา สมบัติเราหาขนาดไหน จนคนที่มีฐานะทุกข์ยากมาก เวลาแสวงหาสิ่งนี้มาเพราะ อะไร

เพราะความเชื่อใจ ว่าสิ่งนี้เป็นที่พึ่ง สิ่งนี้จะมีความสุข แล้วก็พยายามประกอบสัมมาอาชีพะ จนมีฐานะมั่นคง จนมีสิ่งต่างๆ แล้วไม่มีใครรับมรดก ทุกข์มากนะ ทั้งๆ ที่สิ่งนี้มันเป็นเรื่องของ โลกเขา เราเป็นทุกข์เพราะอะไร เพราะไม่มีใครจะรับสิ่งที่เราแสวงหามา ก็แสวงหามาที่ใช้สอยสิ ก็ใช้เป็นประโยชน์สิ ถ้าเราใช้เป็นประโยชน์

คุณในสมัยพุทธกาล เศรษฐีเขาจะมีโรงทานหน้าบ้านเนะ เขาจะสละทานของเขา นี่ถ้าคนมี ปัญญา เงินทองของเรามันจะเป็นประโยชน์มาก เงินทองของเราเพราะอะไร เพราะเราสละออกไป

ขนาดไหน มันจะสร้างคุณงามความดีกับเรา จะสร้างบารมีกับเรา จะสร้างสถานะของใจขึ้นมา ให้เหมือนกับพุทธวิสัย

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปฏิเสศลัทธิต่างๆ ปฏิเสศทั้งหมด สุภัทธะเป็นพราหมณ์ ได้ไตรเพท ได้ทุกอย่าง ท่องจำได้ทั้งนั้น รู้ไปทั้งนั้นเลย ทำไมต้องมาถามล่ะ ถามพระพุทธเจ้าทำไม? ถามเพราะไม่รู้ไง ถามเพราะความทุกข์ในหัวใจไง นี่มันมีแต่เงา ตื่นแต่เงานะ ตื่นมาก ตื่นเงาว่า “ตัวเองมีความรู้ๆ” ความรู้อะไร? ความรู้แบบนี้ความรู้โดยกิเลสมันมีประโยชน์อะไรล่ะ ความรู้โดยกิเลสก็เอาแต่ความทุกข์มาให้ไง กว่าจะเอาแต่ความทุกข์ เอาแต่ความเผาผลาญในหัวใจ เหมือนเด็กใจแตก เด็กใจแตกมันก็ต่อต้านพ่อแม่ มันต่อต้านทุกๆ คน เพราะอะไร

เพราะมันไม่พอใจ หว่าสิ่งนั้นทำลายมัน มันยึดมันเองเป็นศูนย์กลาง เห็นไหม ในโลกทัศน์เรานี้เป็นใหญ่ แล้วเป็นใหญ่อย่างไร? เป็นใหญ่โดยกรรมไง ถ้าเกิดปัญหาในครอบครัว ครอบครัวนั้นมีปัญหา เด็กนั้นจะออกจากบ้าน ออกไปเป็นเด็กเร่ร่อน เขาก็ว่าเขาเป็นใหญ่อยู่ เขาต้องไปนอนกลางดินกินกลางทราย เขาก็จะไปทุกข์ของเขา เขาไม่ยอมรับความผูกพัน ไม่ยอมรับพ่อแม่ว่าพ่อแม่มีความรักขนาดไหน เขาไม่ยอมรับหรือ เพราะกิเลสมันบังตา กิเลสมันบังตา เห็นไหม นี่กรรม กรรมให้ผลอย่างนั้น

เวลาเด็กใจแตกมันหลงแสงสีเสียง มันหลงเข้าไป เขาก็เร่ร่อนไปเขาก็ทุกข์ ทำไมจะไม่ทุกข์ เพราะอะไร เพราะอยู่ในบ้านมีที่หลับที่นอน มีอาหารการกินเป็นปกติ พ่อแม่ส่งให้ศึกษาเล่าเรียนเพื่อจะให้เราวิบุลภาวะ ให้เราทันสมัย ให้มีปัญญาเพื่อจะเอาตัวรอดให้ได้ ถ้าเอาตัวรอดได้แล้วจะรักษาสมบัติของพ่อแม่ครูบาอาจารย์ได้อีกด้วย ถ้ามันเป็นไปตามกรรม นี่ครูบาอาจารย์ที่ฉลาดจะต้องอาศัยสิ่งนี้ “พ่อแม่ครูจารย์” เป็นทั้งพ่อทั้งแม่นะ ปัจจัยเครื่องอาศัย ปัจจัย ๔ ปัจจัยนี้ให้มันน้อยให้มันน้อยโดยเพราะอะไร ให้มันน้อยมันน้อยโดยเพราะไม่ให้มันใจแตกใจ ให้มันรู้จักรักษา

คนประหัดกับคนก็เห็นยวต่างกันนะ คนก็เห็นยว คนตระหนี่ถี่เหนียวคนอย่างนี้กิเลสตัณหาความทะยานอยาก แต่คนประหัดสุดยอดคน เพราะอะไร เพราะธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้มันน้อย ให้มันน้อย มันน้อยนะ สิ่งที่ว่าถือมันน้อยแล้วสิ่งใดได้มาบิณฑบาตมาก็ฉันตามสภาวะแบบนั้น ปัจจัยเครื่องอาศัยมา มันน้อยได้มาเท่าไรก็ใช้หมดหรือ สิ่งนี้เป็นไปไม่ได้หรือ เป็นสัจปายะ

การภิกษุ เวลาฉันอาหาร เวลาใช้สอยเครื่องนุ่งห่มนี้ต้องปฏิสังขารโย ภิกษุไม่ปฏิสังขารโยไม่มีสติใช้ปัจจัย ๔ เป็นอาบัติ อาบัติทุกกฎ ต้องปฏิสังขารโย ขณะห่มผ้า ห่มเพื่ออะไร จะทำเพื่ออะไร เห็นไหม ประหัตมธยัสถ์มันจะเกิดเป็นคนดีขึ้นมา สิ่งที่คุณดีขึ้นมาความประหัตของเรา แล้วธรรมวินัยขึ้นมา แล้วธรรมาวินัยล่ะ? ประหัตแล้วนะ ยังต้องถือธุดงค์วัตรอีก เห็นไหม ถือผ้า ๓ ผืน คฤหบดีจิ๋วไม่รับ สิ่งที่ได้รับขึ้นมา...

ขณะที่เราทำคุณงามความดี เราเป็นนักรบ ถ้าเราทำคุณงามความดี คนจะส่งเสริมมหาศาลเลย ทุกคนปรารถนาดีทั้งหมดเลย แต่ไว้ใจกันไม่ได้ ไม่เชื่อใจว่าผู้นำของเราจะเป็นคนดีจริงหรือเปล่า ผู้ที่กระทำนี้ต้องการเวลามันพิสูจน์คน แต่ผู้ที่มีปัญญาในหัวใจ สิ่งนี้มันจะย้อนกลับเข้ามาจากภายใน ความประหัตเพราะอะไร เพราะสิ่งที่พ่อแม่ครูอาจารย์เป็นผู้นำ เป็นผู้ให้นิสัย แล้วถ้าพาลูกพาหลานออกไปตื่นงานนะ ไปตื่นกับเงา ไปหลงกับเงาแล้วมันจะเป็นประโยชน์อะไรล่ะ มันต้องย้อนกลับมาเพราะอะไร

เพราะการใช้ปัจจัยเครื่องอาศัยนี้ใครเป็นคนใช้? ถ้ามองทางโลกร่างกายเป็นคนใช้ อาหารเราก็ได้ฉันทเข้าไปโดยปากของเรา ในกระเพาะของเรา สิ่งนี้เป็นอาหาร แต่สิ่งที่ซากศพ เวลาคนตายนี้เขาเอาเงินใส่ไปในปาก สัปเหร่อยังไปงัดออกมาเลย เห็นไหม คนตายแล้วกินได้ไหม คนตายใช้ประโยชน์อะไรได้ไหม คนตายแล้วเหลือแต่ธาตุ ธาตุ ๔ เท่านั้นเอง จิตวิญญาณออกไปแล้ว เราก็พิร่ำพิไรรำพันกัน โศกเศร้าเสียใจกัน เห็นไหม สิ่งนี้เพราะไม่ได้ศึกษาธรรม

ในฝ่ายมหายานเวลาเขาสวดศพ เขาสวดศพ เขาหัวเราะ เขารื่นเริง เขามีแต่ความรื่นเริงเพราะอะไร เพราะเขาเข้าใจตามความเป็นจริงใจ ถ้าคนเข้าใจตามความเป็นจริงนะ ขณะที่ทำดีทำชั่วมีชีวิตอยู่นี้ได้ประพฤติปฏิบัติ สิ่งนี้เป็นประโยชน์ พ่อแม่เราสิ่งที่ต่างๆ มีคุณประโยชน์ มีคุณกับเรา เราก็อยู่ปฏิบัติตั้งแต่เดิมนั้นะ ไม่ใช่ไปเคาะโลงเวลาตายแล้วนะ ให้กินไอ้โน้นให้ทำไอ้โน้ แต่ตอนมีชีวิตอยู่ไม่เคยดูแลเลย ตอนที่มามีชีวิตอยู่ไม่เคยแสวงหากันเลย ไม่เคยนึกถึงกัน ไม่เคยอาลัย อารมณ์ ไม่มีความสัมพันธ์กันเลย

สิ่งที่สัมพันธ์กัน เห็นไหม นี่สาขานุญสาขกรรม ถ้าสาขานุญสาขกรรม ครูบาอาจารย์ท่านจะเป็นผู้นำ ผู้นำอย่างไร ผู้นำใช้ผ้าบังสุกุล ฉันอาหารแบบสันโดษ มักร้อยๆ กินแต่พองาม ฉันแต่พองามเพราะอะไร เพราะฉันเข้าไปแล้วนี่ร่างกายมันมีพลังงานของมัน ถ้าร่างกายมีพลังงานของมัน นี่ธาตุขันธ์มีกำลังมาก เวลาประพฤติปฏิบัติจะเป็นประโยชน์อะไรขึ้นมาล่ะ ประพฤติปฏิบัติก็

นั่งโง่งว่ง นั่งหาวนอน ประพฤติปฏิบัติกัน ๑๐ ปี ๒๐ ปี ทำไมเราไม่เห็นผลประโยชน์ของเราเลย
นี่มันหลวงเงา

ถ้าหลวงเงา ในการประพฤติปฏิบัติของเรา นามรูป พิจารณานามรูป ว่า “สิ่งนี้เป็นวิปัสสนา
นะ ผู้ที่กำหนดพุทโธ ผู้ที่ทำความสงบของใจ อย่างนั้นมันไม่มีปัญญา เราใช้ปัญญา”...นี่เราหลวงเงา
แล้วนะ แล้วให้กิเลสมันต่อหมัดที่ ๒ อีกนะว่า “สิ่งนี้เราประพฤติปฏิบัติเป็นวิปัสสนา เพราะเรา
เป็นนามรูป”...จริงๆ แล้วจิตก็เป็นนามรูปจริงๆ แต่ต้องเห็นนามรูปโดยความเป็นจริง ไม่ใช่เห็นเงา
ไม่ใช่ชื่อนามรูป มันเป็นเงาของนามรูป เพราะเป็นอาการของใจ

ถ้าเป็นอาการของใจ เห็นไหม เหมือนคนตื่น คนหลงทาง คูสิ เวลาคนหลงทาง เวลาเขา
ผ่านไป เขาแสวงหา อย่างเช่น ต้นไม้ เขาจะไปหาต้นไม้ต้นนั้น แล้วเขาหาต้นไม้ต้นนั้นไม่เจอ เขา
ไม่เข้าใจต้นไม้ต้นนั้นคือต้นอะไร อย่างเช่น ต้นมะขาม เขาไม่รู้จักต้นมะขาม เขาเดินผ่านไปผ่าน
มา ต้นมะขาม เขาไม่เห็นต้นมะขามนะ เพราะเขาไม่รู้จัก เหมือนเราเข้าไปในกรุงเทพ เราจะไปหา
ตึก หาบบริษัทในตึกสักหลังหนึ่ง แล้วเรารู้ที่อยู่ตึกหลังนี้ แต่เราไม่เข้าใจ เราไม่รู้ตึกหลังนี้อยู่ที่
ไหน ทั้งๆ ที่เราขับรถผ่านไปผ่านมาๆ เราก้ไม่รู้หรือว่าตึกหลังนี้เป็นบริษัทที่เราจะแสวงหา

ใจก็เหมือนกัน ถ้าหลงในเงาเงา มันก็ไม่มีสติ ผ่านจิตนี้ผ่านไปผ่านมา บอกว่า “จิตนี้เป็น
นามธรรม จิตนี้จับต้องไม่ได้” นี่มันก็เดินผ่านจิตไปผ่านจิตมา แต่หาจิตไม่เจอ หาจิตไม่เจอเพราะ
ไม่มีความจริงใจ แล้วกิเลสมันก็ซ้ำเติม “จิตนี้เป็นนามธรรม จิตนี้จับต้องไม่ได้” แล้วก็สังเกตสังกา
กันอยู่อย่างนั้นนะ มันเป็นสัญญาอารมณ์ มันเป็นความเห็นของใจ นี่ตื่นเงา เราไปหาที่เงา ขณะที่ว่า
มีสติสัมปชัญญะขนาดไหน ถ้าเงา...เงา ถ้ามันอยู่ในแสงนะ ถ้าที่ไหนมีแสงที่นั่นจะมีเงา

นี่ก็เหมือนกัน ในเมื่อมันมีจิต ในเมื่อมีกิเลสอยู่ สิ่งที่มีกิเลสอยู่มันก็ผลิตความคิดตลอดเวลา
เราก้ไปดูความเกิดดับๆ สภาวะแบบนั้น นี่นามรูปๆ แต่ว่ามันเป็นนามธรรม เพราะอะไร เพราะเงา
สิ่งที่ว่ารูปแบบอย่างไร แสงมันส่งไปก็เห็นรูปแบบนั้น ความคิดก็คิดไป คิดไปอย่างนั้น ผ่านไป
ผ่านมาไม่ได้ประโยชน์หรือ ไม่ได้ประโยชน์ ทั้งๆ ที่ว่าสิ่งนี้เป็นนามธรรมด้วยนะ เพราะสิ่งนี้
เป็นนามธรรม แล้วสภาวะแบบนั้น

การประพฤติปฏิบัติแบบนี้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ให้ประพฤติปฏิบัติ องค์
สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า “ศีล สมาธิ ปัญญา” ต้องมีศีล มีความปกติของใจ เราไปหาต้นมะขาม
นั้น ถ้าเรากำหนดพุทโธ ต้นแห่งผู้รู้ พุทโธๆๆ เราก้ย่ำรอยนั้นไป มันจะเข้าไปชนต้นมะขามนั้น

เลย พอจะชนต้นมะขามมันจะรู้สึกเลยว่าต้นมะขามมีหรือไม่มี ต้นมะขามไม่มีได้อย่างไร หัวเรา
 ชนอยู่นี่ ขนาดหงายหลังมาเลย...ต้นมะขามมันมี จิตมันมีใจ เห็นไหม ถ้าจิตมันมี นี่ความจริงไม่ใช่
 เงา

ถ้าเราเข้าถึงสัจจะความจริงอย่างนี้ได้ ฌณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ อัปปนาสมาธิ มันเป็นความ
 สงบของใจ มันมีสติ มันจะมีความร่มเย็นเป็นสุขนะ สิ่งที่มีความร่มเย็นเป็นสุขมันเกิดมาจากไหน
 ละ? เกิดมาจากครูบาอาจารย์ที่รู้ ผู้รู้จะชี้เข้ามา ถ้าครูบาอาจารย์โง่เขลา ไม่มีความรู้ ว่า “จิตนี้เป็น
 นามธรรม” ขนาดว่าจิตนี้เป็นนามธรรมจิตนี้จับต้องไม่ได้นี่ สิ่งนี้มันขัดกับสัจจะความจริงแน่นอน
 อยู่แล้ว ขัดกับสัจจะความจริง เพราะความคิดมันมาจากไหน ความคิดเกิดมาจากไหน? เกิดมา
 จากภวสวะ เกิดมาจากภพ เกิดมาจากใจ สิ่งนี้มันมีอยู่แต่ว่าเป็นนามธรรม

เหมือนกับว่าทางโลกเขา เวลาจิตออกจากร่างกายไป เวลาคนตายแล้ว ญาติของเราตายไป
 เคาะโลงๆ ก็คิดว่าซากศพนี้เป็นญาติของเรา ไม่คิดหรือว่าจิตที่ออกจากร่างนั้นเป็นญาติของเรา
 จิตที่ออกจากร่างต่างหากเป็นญาติของเรา เขาออกไปแล้ว ไอ้ธาตุ ๔ นี่มันอยู่ในโลงนี้มันเป็นแค่
 ธาตุเฉยๆ มันเป็นประเพณีวัฒนธรรมในการทำบุญกุศล เพราะอะไร เพราะเป็นศาสนาพุทธ

ถ้าเป็นศาสนาอื่นเขาก็ทำพิธีกรรมของเขาไปอีกแบบหนึ่ง ทำพิธีกรรมไปเพื่ออะไร
 พิธีกรรมไป เหมือนกับครูบาอาจารย์ที่มีปัญญา สิ่งที่มีปัญญา เสรำโศกเสียใจ สิ่งนี้เสียใจมาก ก็ให้
 ทำบุญกุศลเพื่อจะให้ผ่อนความทุกข์ความระทมอันนี้ไง ความทุกข์ความระทม เห็นไหม ความ
 ทุกข์ความระทมถึงใคร? ก็ถึงญาติของเราที่ตายไป ไม่ได้คิดว่าทุกข์ระทมเพราะใจเรานะ ใจเราไป
 คิดเอง มันเป็นสัจจะความจริงอย่างนี้ โลกนี้คนเกิดมาต้องตายทั้งหมด ใครจะอยู่ค้ำฟ้า เป็นไป
 ไม่ได้หรือเราเองก็ต้องตายไป

เวลาทำบุญกุศล องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้ตราสัง ห่วงบุตรห่วงภรรยา สิ่งต่างๆ
 เวลาเวียน ๓ รอบ กามภพ รูปภพ อรูปภพ เอ็งต้องตาย เอ็งจะต้องเวียนตายเวียนเกิดอย่างนี้ เอ็งไม่
 พันจากวัฏฏะนี้ไปได้หรือ เห็นไหม นี่ถ้าคตินิยมย้อนกลับมา ถ้ามีสติสัมปชัญญะ แล้วถ้ามีครูบา
 อาจารย์เป็นผู้ชี้แนะ มันเป็นเรื่องที่ครูบาอาจารย์วางไว้เป็นคตินิยมให้เราได้ศึกษา ให้เราได้เข้าใจ
 นี่มันก็ผ่อนมา

ใช่ วุฒิภาวะของใจก็ต่างกัน ในศาสนาเราเนี่ย ในศาสนาพุทธเรา ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติใหม่ ผู้ที่
 ศึกษาใหม่ ว่าเกิดมาก็เป็นชาวพุทธ ชาวพุทธแต่ทะเบียบ้าน ไม่เข้าใจสิ่งใดเลย พ่อแม่ก็สั่งสอน

ตั้งว่าสิ่งนี้ให้ทำบุญกุศล...ทำบุญกุศลเพราะอะไร? เพราะความรู้ของเรา เราก็ไม่เข้าใจ ยิ่งเป็นศัพท์ของศาสนา เวทนา เวทนาคืออะไร พอขั้น ๕ ขั้น ๕ คือขั้นน้ำหรือ...ว่าไปอย่างนั้นก็มิใช่

ขั้น ๕ ขั้นเป็นกอง กองคือความรู้ ความคิด ความรู้สึกเรานี้ ถ้ารวบยอดแล้วมันเป็นรูป ความรู้สึก มันจะเป็นสิ่งที่มีกำลังเข้มแข็ง ที่เราจะไม่สามารถเอาชนะตนเองได้ ถ้าแบ่งออกมาจากความรู้สึกของเรานี้ให้เป็นขั้น ๕ เป็นรูป เป็นเวทนา เป็นสัญญา เป็นสังขาร เป็นวิญญาณ นี่ความคิดเราแบ่งออก สิ่งใดมันเป็นรูป สิ่งใดเป็นเวทนา ความรู้สึกแยกออก สิ่งที่มีมันเป็นกำลังที่เข้มแข็ง เราแบ่งออก แล้วกำลังเราก็จะไปยับยั้งมันได้ เราก็จะทันความคิดของเรา เห็นไหม สิ่งที่ทันความคิด นี่สิ่งนี้เป็นบัญญัติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสธรรม แล้วบัญญัติวางธรรมไว้ให้พวกเราศึกษา ศึกษานี้เป็นปริยัติ สิ่งที่เป็นปริยัติ นี่เงา เงาทั้งนั้นเลย เราศึกษา ยิ่งศึกษามากขนาดไหนนะ ยิ่งสอบแข่งขันกัน ยิ่งได้สถานะ ยิ่งได้เลื่อนชั้น เลื่อนตำแหน่งนะ คืบเงาไป หลงแต่เงาไปนะ

ไปรู้ละในสมัยพุทธกาล องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกสาวกขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า...นี่เป็นผู้ที่รอบรู้ในพระไตรปิฎก รอบรู้ในคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สอนได้หมด ลูกศิษย์ลูกหาเป็น ๕๐๐ นะ ถามปัญหาตอบได้หมดเลย สิ่งที่ตอบได้หมด เห็นไหม นี่หลงในเงา เพราะเป็นสมบัติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสธรรมขึ้นมาีก่อน แล้วใช้นี้เป็นทฤษฎี เป็นวิชาการ เพื่อจะสั่งสอนสากยบุตร ให้บุตรขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้เข้าไปได้ค้ำกินความสงบของใจ ถ้าความสงบของใจ จิตมันเข้าไปสงบ นี่เริ่มต้นจากเทศนาว่าการ เริ่มต้นจากอนุพุพพิก ๓ ก่อน ตั้งแต่ทานขึ้นมา สิ่งที่เป็นทาน สิ่งที่เป็นสวรรค์ สิ่งที่เป็นเนกขัมมะ นี่เป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป สิ่งนี้เพื่อจะให้ใจพัฒนา

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเราเป็นชาวพุทธ เราจะสอนลูกสอนหลาน สอนของเราขึ้นมาเพื่ออะไร? เพราะสิ่งนี้เป็นอาหารของใจ เห็นไหม เวลาลูกใจแตก เวลาลูกมีความทุกข์เพราะอะไรล่ะ เพราะสิ่งนี้เขาไม่มีหลักยึด เขาไม่รู้สิ่งใดเลย เราเป็นพ่อเป็นแม่ เราก็มีความทุกข์ในหัวใจ เราก็ไม่เข้าใจ สิ่งใดเลยเพราะอะไร เพราะเรามองข้ามในเรื่องของศาสนาไปหมดใจ

“ศาสนาเป็นหน้าที่ของพระ พระที่อยู่วัด พระก็ศึกษาธรรมไป”...ในศาสนาพุทธ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าฝากศาสนาไว้ ภิภุ ภิภุณี อุบาสก อุบาสิกา ท่านบอกฝากศาสนานี้เพื่อภิภุท่านนั่นเองหรือ? ท่านบอกอุบาสก อุบาสิกาด้วย อุบาสก อุบาสิกาแล้วแต่ว่าใครจะหิบลอย ใครจะตัดดวงผลประโยชน์ในศาสนาได้มากได้น้อย

การตัดดวงผลประโยชน์จากทางโลก การแข่งขัน การทำธุรกิจ ใครได้กำไรมาก ใครมีทรัพย์สินมาก คนนั้นจะมีมาก แต่ทางศาสนา การแข่งขันกันหาหลักของใจ การแข่งขันกันหาความสุข ถ้าหาความสุข เห็นไหม สุขใดๆ ในโลกนี้เท่ากับจิตสงบไม่มี แม้แต่เข้าไปชนกับต้นมะขามนั้น มันจะให้ความสงบของใจ ถ้าเป็นสัมมาทิฏฐิความเห็นถูกต้อง แต่ถ้าเป็นสัมมาทิฏฐิขณะที่จิตสงบถ้าเราไปติดมัน เราเข้าใจว่าสิ่งนี้เป็นธรรม เราจะเข้าใจว่าสิ่งนี้เป็นธรรมเลย เพราะอะไร เพราะขณะที่เราพิจารณา เกิดดับ ความคิดเกิดดับ เราก็เข้าใจว่าสิ่งนี้เป็นวิปัสสนา...มันจะวิปัสสนาไปไหน อันนั้นเป็นอาการของใจ

สิ่งที่เป็นอาการของใจ มันเป็นเงาของต้นมะขาม ไม่ใช่ต้นมะขามนะ เห็นแต่เงาต้นมะขามก็ไปตะครุบมัน แล้วเวลาบ่ายคล้อยไป เงามะขามนั้นมันก็ออกไปไกล เราก็ไปตะครุบตรงปลายเงานั้น เวลาเที่ยง ตะวันขึ้นมา สิ่งนี้เงามันก็หดเข้ามา เราไปตะครุบตรงนั้นมันจะตะครุบอะไรล่ะ? ตะครุบเงาต้นมะขาม ปลายต้นมะขามนั้น มันก็เป็นแค่ออนเปรี้ยวๆ เงาหดเข้ามา เพราะพระอาทิตย์ขึ้นมาตรงหัว

นี่เราไปต้นเงาแล้วไปตะครุบเงา สิ่งที่ตะครุบเงาแล้วก็บอกว่าเงาต้นมะขาม ต้นมะขามอีกส่วนหนึ่ง เงาส่วนหนึ่ง เราตะครุบไปแม้แต่เงาเราก็ยังตะครุบไม่ได้เลย เพราะอะไร เพราะสิ่งนี้เป็นนามธรรม อาการของใจไม่ใช่ใจ แล้วเราไปดูเกิดดับๆ สภาวะแบบนั้น เห็นไหม นี่ต้นแต่เงา ให้กิเลสมันหลอก ถ้ากิเลสมันหลอก เราจะโดนกิเลสชักลากออกไป

สิ่งที่เป็นประเพณี สิ่งที่เป็นวัฒนธรรมต่างๆ ครูบาอาจารย์ให้ทวนกระแสเข้ามาถึงเรา ประเพณีนี้ไว้เพื่อสังคม สิ่งที่เป็นโลกเขา โลกเหมือนกับดอกไม้หลากสีร้อยเป็นพวงมาลัยขึ้นมา สิ่งนั้นจะสวยงามมาก ดอกไม้หลากสีแล้วอยู่กระจัดกระจาย สิ่งนั้นจะไม่เป็นประโยชน์ สังคมต้องเป็นแบบนี้ สังคมเพื่อความสงบ สังคมเพื่อความรุ่มเย็นของเขา เขาต้องมีศีลธรรม สิ่งนี้เป็นเครื่องเชิดชู

“ชาติ” ชาติเกิดจากอะไร ถ้าไม่มีศาสนาชาติจะมาจากไหน ตัวศาสนา ตัวศาสนาตัวหล่อหลอมให้หัวใจเข้ามา เหมือนกับเป็นเชือกที่ร้อยพวงมาลัยนั้นเข้ามา ดอกไม้ก็คือมนุษย์ คือความเห็นร้อยเข้ามา แล้วถ้าร้อยเข้ามาเป็นสิ่งที่อาศัย เป็นปัจจัยเครื่องอาศัย แต่หัวใจเราล่ะ? หัวใจเรา ถ้าเราตื่นออกไป สิ่งสภาวะแบบนี้ เราไปตื่น เราไปเข้าใจว่าพอจิตมันปล่อยาวๆ อันนั้นเป็นธรรมดา แล้วเราได้อะไร? เราจะไม่ได้อะไรเลย เพราะมันเป็นมิจนาศมาธิ มันเป็นสิ่งที่ป็นสมาธิหัวต่อ เป็นสมาธิที่ว่าไม่มีสติ

ถ้ามีสติขึ้นมา มันจะเข้าหาสัจจะความจริง เราจะต้องตั้งสติขึ้นมา เรากำหนดพุทโธๆ ให้ได้ ถ้าเป็นปัญญาอบรมสมาธิ ถ้าเราใช้ปัญญา ปัญญาโลกียปัญญา คนเรามีปัญญานะ ถ้าพูดถึงกรรมฐาน ๔๐ ห้อง พุทธจริต พุทโธ ธัมโม สังโฆ เทวดานุสติ มรณานุสติ นึกถึงความตายก็เป็นสิ่งที่เตือนหัวใจตลอดเวลา ถ้าทำสิ่งนี้ไม่ได้ สัทธาจริตกับพุทธรจิต

พุทธรจิต คือปัญญามาก คนที่ไม่ยอมเชื่อสิ่งใดเลย เพราะถือว่าตัวเองมีปัญญามาก ต้องมีเหตุมีผล สิ่งที่มีเหตุมีผล เราคิดไป เราก็มีสติไป นี่ตามความคิดของเราไป “โลกียปัญญา” ปัญญาที่เกิดขึ้นมาจากเรานี้เรื่องของโลกๆ ทั้งหมดเลย คนจะเรียนมาขนาดไหน จบดอกเตอร์ เวลาทำวิจัย ถ้าไม่มีประสบการณ์ ทำไม่เป็นหรอก จบดอกเตอร์แล้วต้องทำวิจัย ทำวิจัยต่างๆ ค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์ ต้องประชุมกัน สิ่งที่ยกดอกเตอร์หรือไม่จบดอกเตอร์ไม่สำคัญ สำคัญแต่มุมมอง สำคัญแต่สิ่งที่สังเกต ความที่สังเกตแล้วมีจินตนาการว่าเราจะสร้างสรรค์สิ่งใด

การสร้างสรรค์สิ่งนี้ต่างหาก มันเป็นที่ประสบการณ์ของจิต ถ้าประสบการณ์ของจิตเห็นใหม่ คณะนักวิจัยเขาต้องตั้งเป็นกรรมการคณะวิจัยขึ้นมาเพื่ออะไร? เพื่อเอามุมมอง เพื่อเอาต่างๆ อย่างนั้น นั่นเป็นเรื่องของโลกียปัญญานะ สิ่งในโลกียปัญญาเขายังต้องใช้ประสบการณ์ ใช้สิ่งที่จินตนาการเข้ามาเพื่อสร้างเป็นวิทยาศาสตร์การค้นคว้าของเขา สิ่งนี้เป็นสมบัติโลกๆ แล้วสมบัติของความรู้ลึก

คูติ คูอย่างสถานะ สถานะของภพ ภพของมนุษย์ ภพที่หยาบๆ ภพที่ละเอียด ภพที่เป็นเทวดา อินทร์ พรหม วิทยาศาสตร์จับไม่ได้หรอก สิ่งนี้วิทยาศาสตร์จับไม่ได้เลย แต่ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจับได้ ค้นคว้าได้ วิจัยได้ วิเคราะห์ได้ เห็นสภาวะนี้ทั้งหมดเลย เพราะอะไร เพราะสิ่งนี้มันอยู่ในเราทั้งหมดเลย เพราะในมนุษย์มีร่างกาย คือเป็นวัตถุ สิ่งที่เป็นวัตถุ ธาตุ ๔ เป็นวัตถุ ดิน น้ำ ลม ไฟ จับต้องได้หมดเลย

แต่วิญญาณคือความรู้ วิญญาณนะ วิญญาณนี้เกิดจากอายตนะนะ วิญญาณ ตา หู จมูก ลิ้น กาย แล้วตัวใจล่ะ? ตัวใจคือตัวธาตุรู้ ปฏิสนธิจิต ปฏิสนธิจิตนี้มันเป็นวิญญาณที่ละเอียดเข้าไปอีกชั้นหนึ่ง สิ่งทีวิญญาณที่ละเอียดอันนี้มันอยู่ในเรา แล้วถ้าเวลาจิตเราสงบเข้าไปนี่ สิ่งทีไปเกิดเป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหม ใครไปเกิด? ก็จิตวิญญาณนี้ไปเกิด แล้วจิตวิญญาณนี้อยู่กับเราไหม? อยู่กับเรา

แต่ถ้าเราทำความสงบของใจเราเข้ามา ถ้าสมาธิเราสงบเข้ามา เห็นไหม ภาพเทวิล นีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังไม่ตรัสรู้ณะ ภาพเทวิลระลึกอดีตชาติได้ ๔๐ ชาติ อนาคตได้ ๔๐ ชาติ สิ่งนี้เขาระลึกได้ เขายังไม่เป็นอะไรเลย เขาระลึกของเขาได้ เพราะสิ่งนี้มันเหมือนสิ่งทีมีอยู่ใต้วงมืออยู่ นามรูปมีอยู่ ทุกอย่างมีอยู่หมดเลย เพียงแต่เราใช้กิเลสเข้าไปจับต้องมัน เราใช้สิ่งต่างๆ เราใช้เงา ใช้อาการของใจ เราไม่ใช่สัจจะความจริง ทั้งๆ ทีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปฏิเสษมากับเจ้าลัทธิต่างๆ ทั้งหมดแล้ว

แล้วเราว่าเราเป็นชาวพุทธ เราเป็นผู้ทีประพฤติปฏิบัติ ทำไมครูบาอาจารย์ทีไม่มีปัญญา สอนอย่างนี้ล่ะ สอนออกไปโดยไม่มีสติโดยไม่มีสัมปชัญญะออกไปจากภายนอก ให้อาการของใจ สาดออกไป ความรู้สึกส่งออกทั้งหมด แล้วไปทั้งหมด

แต่ถ้าเป็นปัญญาอบรมสมาธินะ มันจะเป็นปัญญาเข้ามา มันจะเป็นสติเข้ามา ใช้ปัญญาในไคร่ครวญ เห็นไหม ปัญญาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทีว่าในพระไตรปิฎก ปัญญาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าคือ “ปัญญารอบรู้ในกองสังขาร” กองสังขาร สังขารภายนอก สังขารภายใน สังขารภายนอกคือร่างกาย สังขารภายในคือความคิดความปรุงความแต่ง ชันธ ๕ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ นี่ปัญญาดีขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเพื่ออะไร? เพื่อให้สื่อถึงกันได้ไง

“รูป นามรูป” รูป คือความรู้สึกของใจ เวลาความคิดเกิดขึ้นนี่คือรูป เวทนา สุขหรือทุกข์ พอใจไม่พอใจ สัญญา คือการเทียบเคียงข้อมูล สังขาร คือความคิด ความปรุง ความแต่ง วิญญาณ วิญญาณอะไรล่ะ? วิญญาณตา จักขุวิญญาณ วิญญาณหู โสตวิญญาณ วิญญาณจมูก ฆานวิญญาณ วิญญาณอย่างนี้เป็นวิญญาณอายตนะ วิญญาณอย่างนี้เป็นวิญญาณกระทบ เป็นวิญญาณเกิดจากในปัจจุบันนี้

ในปัจจุบันนี้มีอย่างนี้มันก็เป็นวิญญูณอย่างนี้ เป็นวิญญูณเป็นการถือกันโดยสมมุติใจ เป็นวิญญูณที่ให้มนุษย์ด้วยกันรู้เรื่อง ให้มนุษย์สัมพันธ์สื่อสารกันได้ สิ่งสื่อสารกัน แต่ถ้าเวลาจิตมันสงบ ขณิกสมาธิ จิตสงบเล็กน้อย ขณิกะ อุปจารสมาธิ ระลึกเข้าไป ละเอียดเข้าไปโดยสติสัมปชัญญะประกอบไป

“ไหนว่าจิตไม่มี จิตไม่มีประสบเข้าไป ทำไมสติมันรู้ละ” อุปจารสมาธิเวลาจิตออกไปเห็นนิมิต ออกไปเห็นต่างๆ ขณะที่อุปจารสมาธินี้ปีติมันเกิด ขณะที่ปีติเกิด พลิกฟ้าคว่ำดินก็ได้ จะทำสิ่งใดก็ได้ สิ่งที่ว่าเวลาจิตหลุดออกไป ออกไปเดินจงกรมบนอากาศก็ได้ เห็นต่างๆ นี่มันเห็นได้ มันรู้ได้ สิ่งที่ได้รู้ได้นี่เป็นอะไร? นี่เป็นมิจฉา มิจฉาเพราะอะไร เพราะเรายังมีกิเลสอยู่ สิ่งที่มีกิเลสอยู่ เห็นไหม ต้องให้เป็นสัมมา สัมมาคือย้อนกลับ ถ้าเราจิตมีความสงบเข้าไปถึงอัปปนาสมาธิ สิ่งนี้คือจิตฺติจิต จิตคือสิ่งที่มีอยู่ สติมันจับได้ มันรู้ไปทั้งหมดละ นี่ข้อมูลอยู่ที่นี้ ถ้าระลึกอดีตชาติได้ นี่ข้อมูลจะเห็น

เราถึงว่า การพิสูจน์ว่านรกสวรรค์มีหรือไม่มี มันพิสูจน์จากเรานี่แหละ...สิ่งนี้มีอยู่ แล้วจิตของเรามหัศจรรย์ เกิดมาเป็นเราในปัจจุบันนี้ แล้วก็ไปหลงเงา ตะครุบแต่เงา ไม่ได้สัมผัสความจริง แม้แต่น้อย แล้วให้กิเลสมันเสริม กิเลสมันยุแหยให้เราขึ้นไปกับโลกเขา ขึ้นไปกับโลกนะ ขึ้นไปกับความรู้ ขึ้นไปกับธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่าสิ่งที่ประพฤติปฏิบัติอย่างนี้จะ เป็นทางลัด สิ่งนี้จะป็นสมบัติของเรา

ครูบาอาจารย์ที่รู้จริงนะ ท่านฟังแล้วท่านสังเวช สังเวชมากเพราะอะไร เพราะสัมผัสความจริง อริยสัจอันเดียวกัน ความรู้ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตั้งแต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าองค์ก่อน จนถึงพระสมณโคดม พระศรีอริยเมตไตรย มันอันเดียวกัน พระอรหันต์ที่ตรัสรู้ธรรมขึ้นมาต้องเป็นอันเดียวกัน ถ้าอันเดียวกันนี้ สิ่งสัมผัสความจริงย้อนกลับมา ถ้าเป็นสัมมา สิ่งที่เป็นสัมมา เห็นไหม จิตมันเป็นสัมมาสมาธิ มันจะย้อนกลับ สิ่งที่ย้อนกลับย้อนกลับไปไหนอะไร? ถ้าเป็นวิปัสสนาขึ้นมา สิ่งที่จะเป็นปัญญา ปัญญามันจะเกิด ปัญญาที่ว่าศีลสมาธิ ปัญญา มันเป็นโลกุตตรปัญญา ถ้าเป็นโลกียปัญญามันเป็นสิ่งที่เกิดมาจากเราทั้งหมด

ถ้าเรามีสติสัมปชัญญะ เรามีอุคฺมการณฺ์ของเรา เราใช้สติของเราควบคุมเข้ามาเนี่ยเป้าหมาย จบสิ้นกระบวนการของมันคือความคิด ปัญญาอุปฐูในกองสังขาร คือมันจะสงบ มันจะปล่อยวางเท่านั้น สิ่งรอบรู้ในกองสังขาร เราก็ต้องให้มีสติสืบต่อไปบ่อยครั้งเข้า ถ้าสืบต่อไปบ่อยครั้งเข้า

มันจะละเอียดเข้าไป สิ่งทีละเอียดเข้าไปนี้มันจะไปจับต้องได้ มันจะไปเห็นตัวจิต มันจะไปเห็นอาการของใจ “ความคิดมาจากไหน ความรู้สึกมาจากไหน”

ถ้าคิดเรื่องกาย ถ้าพิจารณากายโดยปัญญาวิมุตติ ไม่เห็นสภาวะกาย แต่คิดเปรียบเทียบเคียงกายได้ ถ้าเห็นกายโดยโลกุตตรธรรมนะ เห็นกาย เวลาเราเทียบเคียงจากภิกษุเราบวกกับอุปัชฌาย์ อุปัชฌาย์จะให้กรรมฐาน เกสา โลมา นขา ทันตา ตโจ เราก็คิดของเรา เกสา ผม ขน เล็บ ฟันหนัง เราก็อพยายามใคร่ครวญของเราไป สิ่งนี้มันเป็นโลกียปัญญา คือมันคิดจากเราไป

แต่ถ้าเวลาจิตมันสงบเข้ามา มันปล่อยวางเข้ามา มันเป็นสัมมาสมาธิขึ้นมา ถ้าไม่มีสัมมาสมาธิ ถ้าจิตมันไม่ปล่อยวางเข้ามา มันมีอุปาทานของมัน มันเป็นโลก ถ้าปัญญาที่เราคิดกันอยู่นี้มันมีตัวตน มีเราขึ้นมา มันบวกกิเลส คือสิ่งที่มันไม่สมควร มันไม่สะอาด เหมือนงานทดลองทางวิทยาศาสตร์ สารเคมีที่เอามาใช้นั้นมันไม่บริสุทธิ์ มันจะทดลองขนาดไหน ผลมันไม่ออกมาตามนั้นหรอก

นี่ไง เพราะมีสมมุติ มีกิเลสของเราเข้าไปเจือปน สิ่งนี้ถึงว่าเป็นโลกียปัญญา ถ้าโลกียปัญญา มันมีตัวตนของเรา มีสิ่งต่างๆ เข้าไป เราถึงใช้ปัญญาอย่างนี้ก็ถูกต้อง ถูกต้อง เพียงแต่ต้องมีครูอาจารย์ชี้แนะว่า สิ่งนี้เหมือนเรามีเป้าหมาย เราจะเดินเข้าไปต้นมะขาม ถ้าเราไปเดินเหยียบเงาของต้นมะขาม เราว่าเป็นต้นมะขาม เราถึงต้นมะขามไหม

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเรามีสติของเรา เราตั้งใจว่าสิ่งนี้เป็นปัญญาอบรมสมาธิ เราต้องพิจารณาของเราเข้าไปถึงที่สุด มันจะเข้าไปถึงต้นมะขามนั้น ถ้าอาการมันปล่อยอย่างนี้ เพราะมันเป็นนามรูปอย่างนี้ มันปล่อยแต่เงา อาการของใจมันหลงเงาอย่างนั้น มันจะเข้าไปไม่ถึงต้นมะขาม เห็นไหม เราถึงต้องไม่ให้หลง ถ้าหลงคือเป้าหมายผิด สิ่งที่เป็นเป้าหมายผิดคือความเข้าใจของเรา จิตนี้มันหลงนะ

ถ้าจิตนี้หลง มันเข้าใจว่าสิ่งนี้เป็น เหมือนเช่นว่าเด็กใจแตก หรือถ้าเราเข้าไปในกรุงเทพ เราจะไปหาตึก เราผ่านไปผ่านมา แต่เราไม่เห็นหรอก เพราะอะไร เพราะเราไปเข้าใจว่าสิ่งนั้นไม่มี “จิตนี้เป็นนามธรรม จิตนี้ไม่มี จิตจับต้องไม่ได้” นี่ถ้ามันหลงอย่างนี้ มันจับต้องไม่ได้...กิเลสมันมีอยู่ในหัวใจเราอยู่แล้ว กิเลสมันคอยจะซ้ำเติม มันคอยแต่บิดเบือนการประพฤติปฏิบัติของเราอยู่แล้ว ถ้าเราไปเชื่อมันอย่างนั้น มันจะไม่ถึงนั้นเลย เดินผ่านไปผ่านมา จะสวนทางขนาดไหนก็ไม่เห็น

แต่ถ้าเรามั่นใจของเรา เราใช้ปัญญาอบรมสมาธิ สิ่งนี้คือปัญญาอบรมสมาธิ แล้วเราจะเข้าไปหาตัวจิต เราจะเข้าไปหาสมาธิของเราให้ได้ สมาธิคือฐาน คือฐิติจิต คือความตั้งมั่นของใจ ถ้าจิตมันตั้งมั่น เราใช้ปัญญาอบรมสมาธิมันปล่อยวางขนาดไหน กระบวนการของการปล่อยวางมันจะเป็นสมณะทั้งหมดเลย เพราะมันเป็นโลกียปัญญาขึ้นมาก่อน สิ่งที่เป็นโลกียปัญญา โลกียปัญญามันเป็นปัญญาของเรา ถ้ามันสิ้นกระบวนการของมันคือมันไปทำสารเคมีนั้นให้สะอาดใจ

ถ้าสารเคมีนั้นสะอาดโดยสติสมบูรณ์ มันจะสิ้นสุดกระบวนการของมันคือรอบรู้ในกองสังขาร ถ้ารอบรู้ในกองสังขาร สังขารคือขั้น ๕ ขั้น ๕ ไม่ใช่จิต จิตไม่ใช่ขั้น ๕ ถ้ามันผ่านขั้น ๕ เข้าไปมันจะไปถึงตัวจิต เวลาจิต เจตสิก เจตนา มันต้องออกตรงนี้มา นี่การสืบทอดระหว่างพลังงานคือตัวธาตุรู้ ตัวธาตุรู้มันเป็นความคิด ตัวจิตปฏิสนธิมันเป็นธาตุรู้เฉยๆ ถ้าไม่มีข้อมูล มันคิดอะไรไม่ได้หรอก

ขณะที่เรานั่งของเราเป็นปกติ เรานึกอะไรของเราหรือเราเห็นอะไรต่างๆ มันไม่มีความรู้สึก มันเห็นแต่มันไม่รู้ว่าคืออะไร เห็นไหม นี่ข้อมูลมันไม่พอ สิ่งที่ไม่พอ ถึงว่าสิ่งนี้เราก็ก็นึก ทำไมเรามันไม่ได้ล่ะ? มันไม่ใช่ขั้น เห็นไหม นี่ก็เหมือนกัน ถ้าปัญญามันพิจารณาเข้ามา มันจะรอบรู้ในกองสังขาร รอบรู้ในความคิด มันปล่อยเข้ามาสิ้นสุดกระบวนการของมันคือสมณะ แล้วสมณะนั้นคือตัวสมาธิใจ ไหนว่าจิตไม่มี ไหนว่ากำหนดพุทโธแล้วมันจะไม่มีปัญญา ขณะใช้โลกียปัญญามันปล่อยวางเข้ามามันก็คือสมณะนั่นล่ะ มันก็คือสมาธินั่นล่ะ

เห็นไหม ถ้ามีสมาธิแล้ว กระบวนการของมรรค ถ้ากระบวนการของมรรค เห็นไหม คำริชอบ เพียรชอบ งานชอบ สติชอบ สมาธิชอบ ถ้าสมาธิชอบ สิ่งที่ชอบเพราะอะไร เพราะมันเริ่มเปลี่ยนจากมิจา คือความไม่กระทำการสิ่งใด มันปล่อยวางตัวมันเอง แล้วมันคิดว่าสิ่งนี้เป็นธรรมใจ แต่ถ้ามันเอาตัวของมันเองออกการกระทำ เอาตัวของมันเอง เอาตัวของจิตเองนี้ออกวิปัสสนาออกหรือคั่น

ถ้าออกหรือคั่น นี่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารถนาอย่างนี้มาก องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าต้องการภาวนามยปัญญา คือปัญญาเกิดจากใจ ปัญญาเกิดจากฐิติจิต ปัญญาเกิดจากหัวใจที่มันหลงตัวมันเอง เห็นไหม หลงตัวเองแล้วออกไปศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ก็ไปดูธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่าสิ่งนี้เป็นอาการของใจ แล้ว

ปล่อยอาการของใจเข้ามาถึงตัวเอง ถึงไม่เป็นสัมมาใจ ไม่เป็นสัมมาเพราะมันไม่ยอมยกขึ้น
วิปัสสนา

ถ้ายกขึ้นวิปัสสนาเป็นสัมมาแล้วก็ยังเป็นสัมมาแต่ไม่บริสุทธิ์ วิปัสสนาขนาดไหน เวลามัน
ปล่อยวางชั่วคราว เห็นไหม ตังคปทาน พิจารณากาย พิจารณาเวทนา พิจารณาจิต พิจารณาธรรม
ก็แล้วแต่ ถ้าพิจารณาถูกต้อง คำว่า “พิจารณาถูกต้อง” เวลาการกระทำของเรา เวลาทำความเข้าใจ
ของใจ ถ้าเป็นเป็นเจโตวิมุตตินะ ถ้าเราไม่เห็นกาย เราจะเอาอะไรไปวิปัสสนา ถ้าเราเห็นกายจะ
เห็นด้วยวิธีการสิ่งใด เพราะจิตมันสงบมันจะเห็นกายของมันนะ

สิ่งที่เห็นกาย พอเห็นกาย นี่ความเห็นกาย ขณะที่เห็นโดยเจโตวิมุตติมันจะตื่นตื่นมาก สิ่ง
ตื่นตื่นเพราะอะไร เพราะมันสะท้อนหัวใจ มันสะท้อนกิเลส สะท้อนกิเลสเพราะอะไร เพราะมัน
ไม่มีสิ่งกanggั้น ถ้ามีสิ่งกanggั้น เห็นไหม ระหว่างที่ว่าเรา ร่างกายนี้เป็นเรา สรรพสิ่งนี้เป็นของเรา
พอเป็นของเราเราก็ไปยึดข้างนอก เห็นไหม กิเลสมันกanggั้น

แต่ขณะที่จิตมันสงบขึ้นมาเนี่ย กิเลสมันยุบตัวลง มันเป็นอิสรภาพชั่วคราว เวลามันเห็นอย่าง
นั้น เหมือนกับเราไม่ใส่แว่นสี ถ้าเราใส่แว่นสีใด เรามองวัตถุสิ่งใด มันก็ผ่านแว่นสีนั้นล่ะ นี่ก็
เหมือนกัน ถ้าเรามีกิเลสอยู่ เราเห็นกายแต่ภายนอกโดยโลกียปัญญา เห็นแล้วปกติ เห็นแล้วก็คือ
เห็น แต่ถ้าขณะที่จิตนี้เป็นสมาธิ เราถอดแว่นนั้นได้นะ เราเห็นกาย มันจะสะท้อนหัวใจมาก พอ
มันสะท้อนหัวใจ สิ่งนี้มันจะหลุดไม้หลุดมือ คำว่า “หลุดไม้หลุดมือ” คือมันจะทรงสิ่งนี้ไม่ได้
แล้วเราทรงสิ่งนี้ได้ เราก็พยายามกลับมาที่พุทโธ กลับมาที่ฐานกำลังใจนี้ กลับมาที่ตัวจิต ไม่ใช่
กลับไปทีเงา

ถ้ากลับไปทีเงา ยิ่งเป็นเงานะ กิเลสมันจะให้ค่า เห็นไหม ขณะที่วิปัสสนาก็เป็นเงานะ เงา
หมายถึงมันคิดเอง มันเป็นสัญญา มันคิดมันปรุงแต่งของมันขึ้นมา แล้วมันก็ปล่อยวาง “พอปล่อย
วางเสร็จแล้ว ถ้าพิจารณากายเห็นกาย ปล่อยวางกายแล้วต้องเป็นโสดาบัน” นี่มันก็ไปเรียกร้องเอา
ผลไง แล้วก็พยายามทำให้ตัวเองเป็นผลนั้น แสดงตนว่าเป็นโสดาบันไง ถ้าจิตมันหลอก หลอก
ขนาดนี้แหละ หลอกให้จิตนี้แสดงตน พอแสดงตนขึ้นไป คนตาบอดมันไม่รู้จริง มันแสดงตนออกไป
มันก็แสดงออกไปโดยความไม่รู้ แสดงออกไปโดยความยึดมั่น แสดงออกไปโดยเป็นผลลบไง

แต่ถ้าคนเป็นความจริงนะ มันเห็นสัจจะความจริงของมัน มันแสดงตนออกไป คนเรานี้ สิ่ง
ที่เป็นของบริสุทธิ์ เหมือนบัตรประจำตัวของเราเป็นของจริง เราจะแสดงที่ไหนก็ได้ เพราะของเรา

เป็นของจริง แต่ถ้าของเราเป็นของปลอม ปลอมนะ อย่างเช่นเราซื้อหามา หลักฐานมันไม่ตรงกับ
 สัจจะความจริง เราไม่อยากจะให้ใครตรวจหรือ

สิ่งนี้ก็เหมือนกัน ถ้าจิตมันไม่เป็นสัมมา มันไม่เป็นสัจจะความจริงของมัน การแสดงตน
 อย่างนั้น แสดงตนโดยกิเลสใจ สิ่งทีกิเลสแสดงตนขึ้นไป ผู้รู้ไม่เห็น ผู้รู้ที่สังเวชนะ แต่สิ่งที่เราไม่
 เข้าใจ โคนกิเลสหลุด แล้วเราก็อ่าสิ่งนี้จะไม่มีใครรู้ไปกับเรา มันเป็นไปได้อย่างไร แต่ถ้ามันเป็น
 สัจจะความจริง เราถอดแว่นนั้นออกมา เราต้องหากาย เวทนา จิต ธรรม เหมือนกับคนทำหน้าที่การ
 งาน

คูสิ คูทางกฎหมาย เราไม่มีสิทธิฟ้องเพราะเราไม่ใช่ผู้เสียหาย ผู้เสียหายเท่านั้นจะเป็นผู้
 ฟ้องร้องกับผู้ที่กระทำความผิดนั้น ผู้เสียหายนะ เราเป็นคนธรรมดา เราจะไปเป็นผู้ไปฟ้องร้องเขา
 เขาไม่รับฟ้องนะ ศาลไม่รับฟ้องจนกว่าจะแก้กฎหมายให้มันเป็นอย่างนี้ถึงจะมีสิทธิฟ้องร้อง นี้ก็
 เหมือนกัน เราวิปัสสนา มันไม่ใช่สัจจะความจริง เราถึงรื้อคันกิเลสไม่เจอ มันเป็นวิปัสสนาไป
 ไม่ได้หรือ ความสะอาดเป็นสัมมาของมัน มันไม่บริสุทธิ์ สิ่งทีความเป็นสัมมา มันไม่
 มัชฌิมาปฏิบัติ มันถึงไม่เป็นสมุจเฉตปหาน

การตื่นเงา การหลงเงา กิเลสมันมีอยู่ทุกชั้นตอนไป แม้แต่ทำความสงบของใจ กิเลสใน
 หัวใจของเรา มันก็ทำให้เราบิดเบือนไปตลอดเวลา บิดเบือนนะ ทำให้เราติด ทำให้เราเสียเวลา แต่
 ถ้าเราจะทำสัจจะความจริง สัจจะความจริง ของที่มีคุณค่า สิ่งที่มีคุณค่า เห็นไหม แก้วแหวนเงิน
 ทองมีคุณค่า ทุกคนก็ปรารถนา ทุกคนก็ทำหน้าที่การงานขึ้นมาเพื่อผลตอบแทนอันนั้น

นี่ก็เหมือนกัน สิ่งที่มีคุณค่าขนาดนั้นเราก็แสวงหา แต่เวลาเป็นธรรมขององค์สมเด็จพระ
 สัมมาสัมพุทธเจ้ามันมีคุณค่ามากกว่า มันละเอียดอ่อนกว่า สิ่งทีการกระทำของเรามันยังต้อง
 ละเอียดอ่อน เห็นไหม สติ มหาสติ สติอัตโนมัติมันยังมีไปข้างหน้าอีกนะ ถ้าเราพยายามรื้อคันของ
 เรา เราใช้ปัญญาของเราโดยที่เราไม่ไปตื่นเงา สิ่งใดต้องตรวจสอบเทียบเคียง ยังมีครูบาอาจารย์
 ธรรมสาธุกิจ เอตมมุงคฺลมุตฺตมํ นี้ถ้าเราสนทนาธรรมกัน

สิ่งที่สนทนาธรรมกับครูบาอาจารย์ ถ้าไม่มีสิ่งที่เราไว้ใจได้ การแสดงธรรมอันนี้ออกมามัน
 จะขัดแย้งกัน สิ่งทีขัดแย้งกันมันเป็นสัจจะความจริงแน่นอน ว่าต้องมีผู้ใดคนหนึ่งเป็นผู้ที่ผิด ถ้ามัน
 เป็นความผิด เรามีเหตุมีผล เราแสวงหาของเรา เราก็แก้ไข แต่ถ้าของเราถูก ครูบาอาจารย์ผิด แสดง

ว่าครูบาอาจารย์องค์นั้นเป็นการแสดงตน โดยความไม่ชอบ สิ่งที่เป็นความไม่ชอบเพราะมันไม่เป็นความจริงอันนั้น สิ่งนั้นเราก็ก็นึกเร็นซะ ปล่อยไป

เพราะเป็นกรรมของสัตว์ สัตว์นั้น ผู้ที่จะเข้าถึงธรรมมันต้องมีอำนาจวาสนา โสตะคือการขาดกระแส ถ้าเราได้โสตะ เราได้ขาดกระแสแล้ว สิ่งใดมันเป็นความอบอุ่นนะ วัฏฏะนี้เป็นเรื่องที่แสนทุกข์แสนยาก เหมือนกับเราที่ไม่มีดินไม่มีปลาย ขณะที่เราทำบุญกุศลเรายังมีสติสัมปชัญญะ ถ้ามีสติตลอดไป เราทำบุญกุศลตลอดไป พุคถึงถ้ามีศีล ๕ เราไม่ตกในอบายหรรค เพราะเกิดอีกก็เกิดเป็นมนุษย์ เพราะมนุษย์สมบัติสมบูรณ์

แต่เราไว้ใจเราได้ไหมละ ในเมื่อกิเลสในหัวใจเรานั้นไม่ได้โดนสะกิดไปเลยนะ ถ้าไม่เจอกรรม ไม่เจอกระแสกรรมที่รุนแรงมันก็ยังถนอมรักษากันได้ ถ้าวันไหนถึงคราววิกฤต คือเวลากรรมมันเกิดขึ้นมา มันไปเจอสิ่งต่างๆ นี่มันทนไม่ไหวนะ ถ้าทนไม่ไหวอย่างนั้น เราก็ต้องสร้างกรรม สร้างกรรมแล้วอบายมันไปที่ไหนละ

นี่วัฏฏะมันเป็นสิ่งที่น่าสะพรึงกลัว เพราะจิตนี้มันต้องหมุนไปอย่างนี้ตามกำลังขั้วเคลื่อนอันนี้ แล้วมันมีกิเลสที่มันคอยขั้วไส กิเลสที่มันคอยจะแผดงฤทธิ์ในหัวใจของเรา แล้วเราไม่มีอะไรสิ่งใดจะไปดับมัน เห็นไหม ขณะที่มันมีศรัทธามีความเชื่ออย่างนี้ เราถึงต้องพยายามค้นคว้าของเรา พยายามชวนขวายของเรา นี่ต้องเชื่อมั่น ศรัทธาความเชื่อในอริยมรรค หัวใจของศาสนา อริยสังทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค

สิ่งที่เข้าใจถึงทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะแสดงอริยสังอย่างนี้ ก็ต้องปูพื้นมาก่อน ตั้งแต่ทาน ตั้งแต่ศีล แล้วเนกขัมมะ ถ้าเข้าถึงเนกขัมมะ คือเขาปล่อยวาง เขาสละเรื่องของโลกแล้วนะ นั่นแหละ หัวใจมันควรแก่การงาน ถ้าควรแก่การงาน มีศรัทธาความเชื่อ เราต้องหาพลังงานของเราขึ้นมา

ถ้ามีพลังงานขึ้นมา มีความสงบอย่างนี้ แล้วขยับไปดูกาย เวทนา จิต ธรรม ให้สังจะความจริงอย่างนี้ คือค้นคว้าค้นหาใจ ค้นหาสิ่งที่เป็งานของเรา นักวิทยาศาสตร์เขาจะทำการวิจัย เขาเรียนมาขนาดไหน เขาไม่มีประสบการณ์ มีแต่ไปนั่งคิดนะ เขาต้องไปเรียน ไปฝึกฝน ไปฝึกงาน เชียวละ แต่นี่เราเป็นผู้ประพฤติปฏิบัติ ความรู้สึกอยู่ในหัวใจของเรา สิ่งต่างๆ นี่มีพร้อมอยู่แล้ว แล้วเราเชื่อมั่นมาก

ถ้ามีความเชื่อมั่น เห็นไหม สิ่งที่มีคู่กับไม่มี มีคู่กับสว่าง เป็นไปได้คู่กับเป็นไปไม่ได้ เราต้องอาศัยสิ่งนั้นนะ เวลานั้นน้อยเนื้อต่ำใจ เวลานั้นมีความทุกข์นะ การประพาดปฏิบัติใหม่นี้ กิเลสมันสอยเอารวงทุกคนไปแล้ว แม้แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ๖ ปี ไปหาเจ้าลัทธิต่างๆ ก็ไปฝึกฝนกับเขา ทั้งๆ ที่บารมีเต็มแล้วนะ

เวลามาค้นคว้าเอง สิ่งต่างๆ ถึงค้นคว้ากับเขามา ๖ ปีเต็มที่แล้วนะ เวลามาค้นคว้าขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเอง คือทดสอบมาในโลกนี้หมดสิ้นกระบวนการแล้ว ไม่มีที่ไหนเลยที่จะวางใจได้ ถ้าเราจะทำของเราเอง คิดถึงตั้งแต่สมัยเด็กที่โคนต้นหว้า คิดถึงสัมมาสมาธิในเวลานี้ ค้นคว้าเองชั่ววันเดียว ชั่วคืนนั้น ชั่วคืนนั้นเพราะอะไร เพราะสิ่งที่ไปทดสอบ ไปทำกับเขา เหมือนกับทางวิทยาศาสตร์ เขามองสิ่งต่างๆ ที่เขาค้นคว้าแล้ว เขาผลิตแล้ว ทำกับโลกนี้แล้ว สิ่งนี้ประชาชนเขาได้ใช้แล้ว มันเป็นประโยชน์ขนาดนี้ไง

แต่วิทยาศาสตร์มันต้องมีสิ่งใหม่ๆ อย่างแร่ธาตุต่างๆ ตั้งแต่สมัยโบราณสิ่งนี้ไม่เป็นประโยชน์ เดียวนี้เป็นประโยชน์ทั้งหมดนะ แล้ววิทยาศาสตร์ นาโนเทคโนโลยีมันจะเล็กละเอียดไป เมื่อก่อนเขาชอบสิ่งที่ใหญ่ที่โตขึ้นมา เห็นไหม มันก็เกิดจากความคิดนี้ไง นาโน พุทโธๆ นีนาโน สิ่งต่างๆ ความละเอียดอ่อนมากสะสมกันขึ้นมา จนกว่ามันจะตั้งมั่นของมันขึ้นมาในหัวใจ นี่นักวิทยาศาสตร์เขายังค้นคว้าขนาดนั้น เขาค้นหาของเขาขนาดนั้น นั่นก็เป็นเรื่องของเขา แต่เรื่องของใจมันละเอียดอ่อนขนาดนี้

ถ้าพาดได้ พาดถึงโศดะ โศดาบัน ถ้าเราพาดกระแสได้นะ มันจะเป็นความอบอุ่นใจไง เกิดตายก็อีก ๗ ชาตินั่น เกิดตายนะ ถ้าอย่างพระอานนท์จะต้องสิ้นกระบวนการในชาตินี้ เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพยากรณ์แล้วว่า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานแล้ว พระอานนท์จะเป็นพระอรหันต์ขึ้นมาไง สิ่งที่เป็นพระอรหันต์เพราะเป็นผู้ที่รับช่วงต่อมา พระอานนท์ไปสร้างคุณประโยชน์มหาศาล เพราะเป็นพหูสูต จำธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไว้มาก

แล้วขณะที่จำมา ขณะที่จำ เห็นไหม เทป เครื่องบันทึกเสียง มันต้องบันทึกให้ได้ ขณะที่ทำเป็นโศดาบัน นี่สิ่งนี้มันมีการขวนขวาย มีความต้องการอยู่ แต่ถ้าเป็นพระอรหันต์นะ พระอรหันต์สิ่งต่างๆ โลกนี้เป็นสมมุติ สิ่งต่างๆ เป็นสมมุติทั้งหมดเลย การประพาดปฏิบัติก็เป็นสมมุติ สมมุติบัญญัติ แต่สมมุติบัญญัตินี้มันเป็นพาหะ มันเป็นสิ่งที่เครื่องดำเนิน เราต้องมีความเข้มแข็ง

เราเนะกิเลสทั้งตัวเลย แต่จะประพฤติปฏิบัติก็ว่าสิ่งนี้เป็นกิเลส สิ่งนั้นเป็นกิเลส...จะเป็นกิเลสหรือเป็นธรรม เราต้องต่อสู้ ต้องทดสอบ เหมือนนักวิทยาศาสตร์ที่เขาทดลอง พระอานนท์ ขณะที่ฟังธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นพหูสูต เป็นพระโสดาบัน ขณะที่ศึกษาธรรม จนพระพุทธเจ้าพยากรณ์ นี่ศึกษาธรรมอย่างนี้ ถ้ายิ่งค้นคว้าอย่างนั้น ขณะที่ว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพยากรณ์ว่าจะเป็นพระอรหันต์ คืบที่จะสังคายนา

“เราจะเป็นพระอรหันต์ พรุ่งนี้จะสังคายนาแล้ว” ใช่ว่าทั้งหมดเลย ใช่ว่า ใ้ความคิด ใ้ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าใคร่ครวญ ใคร่ครวญนั้นเป็นเงา เห็นไหม ที่ว่า “เอ้อ! ไม่ไหวแล้ว” เพราะพลังงานในหัวใจ ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติขณะที่ปัญญามันก้าวเดินจะรู้เลยว่างานของใจมันลงทุนลงแรงขนาดไหน มันจะเหนื่อยอ่อน มันจะทุกข์ขนาดไหน ขณะที่ปัญญามันก้าวเดิน

จนล้าปล่อย พอปล่อย เห็นไหม นี่เงา ปล่อยจากเงาจะเข้ามาเป็นความจริง ถ้าปล่อยความจริง ล้าจะความจริงภายในหัวใจของพระอานนท์เกิดขึ้นมา ขณะเอนกายพัก สมุจเฉทปหานขาดออกไปเป็นพระอรหันต์ ขณะที่พระอานนท์เป็นพระอรหันต์ขึ้นมาแล้ว จิตใจนี้สะอาดบริสุทธิ์มากนะ ขณะที่พระอานนท์ยังเป็นพระโสดาบันอยู่ เวลาไปสั่งสอนภิกษุณี ภิกษุณีบางองค์เป็นพระอรหันต์นะ ภิกษุณีบางองค์เป็นพระอนาคา แล้วพระโสดาบันจะเอาธรรมไปแสดงให้เขาฟังนี่มันเขยเขวในใจ มันเขยเขวในหัวใจ เพราะกลัวตัวเองจะแสดงออกไปจะมีความผิดพลาด นิมนต์พระกัสสปะแสดงตลอดเลย

ขณะที่พระอานนท์มาเป็นพระอรหันต์ขึ้นมาในหัวใจของพระอานนท์เองแล้ว พระอานนท์เป็นผู้สืบทอดศาสนาอีก ๔๐ ปี เทศน์แทนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะธรรมที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงไว้แล้ว พระอานนท์จำได้หมดเลย แล้วพระอานนท์มีปัญญาของพระอานนท์เองที่เทียบเคียงออกมาจากใจของพระอานนท์ที่อีกต่างหากนะ นี่การสืบทอดศาสนา มา สืบทอดศาสนาอย่างนี้ไง

ถึงว่าถ้าจิตใจเราขาด โสตะ สิ่งทีโสตะมันจะเป็นการเชื่อมั่น เชื่อมั่นจากใจของเราเอง เราจะต้องไม่หมุนไปในวัฏฏะอย่างนี้อีกแล้ว วัฏฏะนี้เป็นที่อยู่ของจิต ที่เวลาเผาศพกันนี่วัน ๓ รอบ กามภพ รูปภพ อรูปภพ จิตนี้ไปเกิดไปตายแน่นอน สิ่งที่เป็นประเพณีวัฒนธรรมก็เดือนอยู่ เพราะเป็นประเพณีวัฒนธรรมของชาวพุทธ

เพราะชาวพุทธ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นพระอรหันต์ เป็นศาสดา สิ่งที่ศาสดาวางสิ่งใดไว้เป็นคติธรรม ไว้ให้กับชาวพุทธ นี่เตือนใจตลอดเลยว่าอย่าตื่นกับโลกเขาเกินไปนัก การเกิดมาในโลกนี้เราก็มีที่พึ่งอาศัย เราเป็นไปได้ตามโลกเขา ภิกษุบวชมาแล้วไม่ให้ตื่นกับสิ่งต่างๆ สิ่งที่มีเป็นกระแสของโลกเป็นเรื่องของโลกทั้งหมดเลย แล้วเรื่องของธรรมดา เรื่องของธรรมดา ถ้าไม่นั่งทำสมาธิ ไม่หลับตาจะไม่รู้เรื่องของธรรมนะ

เรื่องสิ่งที่ศึกษาพระไตรปิฎกมา เป็นธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นเงาของใจทั้งหมด สิ่งที่เราหลับตาแล้วทำความสงบของใจมีสติพร้อมขึ้นมา มันจะดึงสิ่งนี้เข้ามา แล้ววิปัสสนาค้นคว้าหาสิ่งนี้ สิ่งนี้ปัญญามันใคร่ครวญ สิ่งนี้ใคร่ครวญกาย เวทนา จิต ธรรม สิ่งนี้เป็นเวทนา เวทนาไม่ใช่เรา เราไม่ใช่เวทนา กายไม่ใช่เรา เราไม่ใช่กาย จิตนี้เศร้าหมอง จิตนี้ผ่องใส มันก็ไม่ใช่เรา สิ่งที่มีมันเป็นกิเลสอยู่ มันเศร้าหมองมันผ่องใส มันโดนสิ่งนี้บังคับอยู่ นี่พิจารณาไปถึงที่สุดกระบวนการของมัน

สิ่งที่เป็นสัมมาคือมันมรรคสามัคคี ระหว่างมรรคสามัคคี ความสมดุลของมันจะรวมตัวกันทั้งหมด รวมตัวกันเข้าไปทำลายจิตนี้ทั้งหมดเลย ถ้าพิจารณากาย เห็นไหม พิจารณาจิต จิตนี้เป็นผู้พิจารณากาย ขณะที่เห็นสัจจะความจริง ใครเป็นผู้เห็น? ก็จิตเป็นผู้เห็น ปัญญาอันนั้นจะหลอมจิตนี้ให้ปล่อยกายเป็นกาย จิตเป็นจิต ทุกข์เป็นทุกข์

ขณะพิจารณาจิต เห็นไหม จิตนี้เป็นขั้น สภาวะขั้น สิ่งที่เป็นขั้น ขั้นไม่ใช่เรา เราไม่ใช่ขั้น ขั้น ๕ ไม่ใช่เรา เราไม่ใช่ขั้น ๕ ขณะที่เห็นสัมมาคือความสมดุลของมัน มรรคสามัคคีรวมตัว นี่ธรรมจักร สิ่งนี้ธรรมจักรอย่างนี้ ถ้าจิตสภาวะเห็นอย่างนี้ การแสดงตนของจิตที่เป็นโสดาบันมันจะเป็นสัจจะความจริงใจ จิตนี้จะเป็นความจริงของพระโสดาบันนะ

พระโสดาบันอยู่ที่ไหน? พระโสดาบันก็คือความรู้สึกลึก คือจิตดวงนั้นนะ จิตดวงที่เห็นสภาวะนั้นเป็นพระโสดาบัน พระโสดาบัน ใครจะไปให้ค่าพระโสดาบัน? สันติภูริโก นี่สิ่งที่จิตรู้กระจำงแจ้งขึ้นมาในหัวใจ นี่ปัญญาสภาวะแบบนี้ นี่คือภาวนามยปัญญา แล้วเข้าใคร่ครวญไป ขณะที่ว่าสมดุลเป็นพระโสดาบัน แต่ยกขึ้นสภิกาคามี ยกขึ้นสภิกาคามีมันก็เป็นมิจฉา มิจฉาเพราะกิเลสอันละเอียดมันบิดเบือน เราถึงไม่เข้าใจ

เห็นไหม พระอานนท์เป็นพระโสดาบัน ขณะที่พระโสดาบัน ถ้าใช้ปัญญาของพระอานนท์ไปมันก็ต้องทะเลาะไปร้องไป ทะเลาะไปร้องไปไหน เพราะปัญญาของชั้นโสดาบันมันก็ใช้

ปัญญาชั้นของโศดาบัน กระบวนการของมันมีขนาดนั้น เหมือนกับหน้าที่ของเขามีขนาดนั้น พอหมดหน้าที่กระบวนการของเขาแล้วมันหมดหน้าที่ หมดหน้าที่แต่จิตมันมีอยู่ กิเลสมันมีอยู่ ความรู้สึกเรามีอยู่ ถ้าเราทำความสงบที่ละเอียดเข้าไปมันจะเป็นสภิกทาคามรรค

ถ้าเป็นสภิกทาคามรรค ความที่ว่าไม่ตื่นในเงา ถ้าตื่นเงาจะ ตื่นในเงา เงาคือสิ่งที่เราคาดหมาย เทียบเคียงกับชั้นโศดาบัน สิ่งนี้มันก็เป็นไปไม่ได้แล้ว เพราะอะไร เพราะมันเป็นสัญญา มันเป็นอดีต มันเป็นสิ่งต่างๆ อดีตอนาคตแก่กิเลสไม่ได้ อดีต อนาคตเป็นคติเตือนใจเท่านั้น ขณะที่ปฏิบัติ ต้องให้เกิดในปัจจุบันนั้น ถ้าปัจจุบันนั้นมันก็ใคร่ครวญไป สิ่งนี้สิ่งที่ใคร่ครวญไปนี้มันเป็นอุปาทาน ถ้าอุปาทาน กาย เวทนา จิต ธรรม ปล่อยวางขนาดไหน มันจะปล่อยของมันนะ ถ้าปล่อยสภาวะแบบนี้ ปล่อยแล้วปล่อยเล่า ขณะที่ปล่อย คำว่า “ปล่อย” ไม่ใช่ขาด

คำว่า “ปล่อย” เพราะมันปล่อยชั่วคราว เพราะกิเลสมันอยู่กับเรา เวลาปล่อยกิเลสมันก็ปล่อยด้วย มันก็ซุกอยู่ในใจของเรา มันไม่มีสิ่งใดตอบสนอง เพราะอะไร เพราะมันไม่เป็นความจริงของมัน นี่เราก็อำนาจของเราเพื่ออะไร? เพื่อไม่ให้กิเลสมันสอดแทรกเข้ามา

กิเลสนี้ร้ายกาจนัก กิเลสขณะที่เราคิด ถ้าเป็นเงา กิเลสมันสร้างภาพ ยิ่งศึกษาธรรมองค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามา นี่พระสภิกทาคามิจะมีคุณสมบัติอย่างนี้ มันสร้างภาพเลย มันทำให้เราเป็นขึ้นมาโดยกิเลส... โดยกิเลสสถาปนามันก็จะติดอยู่อย่างนั้น ถ้าคนไม่มีสติ ไม่มีครูบาอาจารย์ คอยชี้แนะ มันจะทำให้เสียเวลาเนิ่นช้ามาก

แต่ถ้าเรามีครูมีอาจารย์ “พ่อแม่ครูจารย์” ถ้าเป็นพ่อแม่เป็นครูอาจารย์ของเราได้เพราะอะไร เพราะท่านมีหัวใจนะ ท่านมีสิ่งที่เป็นอาวุธ ท่านมีสิ่งที่เป็นคติธรรม ท่านมีสิ่งที่เตือนใจเรา เห็นไหม คำพูดของท่านมันสะกิดใจเรา เรามีความจงนสนเทห์ เรามีความเทียบเคียง นี่ถ้าเทียบเคียงอาการของกิเลสมันเกิด เราจะเห็นชัดเจนมาก เราก็อำนาจของเราไปเรื่อยๆ พิจารณาของเราไปเรื่อยๆ ให้สมดุล ให้ปัญญามันก้าวเดินไป ถึงที่สุด พิจารณาไปถึงที่สุด กายกับจิตแยกออกจากกัน โดยธรรมชาติ กามราคะ ปฏิฆะอ่อนลง ชั้นของสภิกทาคามิว่างหมด สิ่งที่ว่า สิ่งนี้เป็นสัมมา

คำว่า “สัมมา” คือมันเป็นหนึ่งเดียว หนึ่งเดียวระหว่างขั้นตอนของจิต ขณะจิตที่เปลี่ยนเป็นโศดาบัน สภิกทานี้มันเป็นหนึ่งเดียว ขณะที่วิปัสสนาปล่อยวางบ่อยๆ ครั้งเข้า มันเป็นธรรมก็จริงอยู่ กิเลสแก่กิเลสไม่ได้ ต้องเป็นธรรมถึงแก่กิเลสได้ คำว่า “เป็นธรรม” ต้องเป็นสัจจะความจริง ถ้าเป็น

เงาก็แก้กิเลสไม่ได้ ต้องเป็นความจริงถึงแก้กิเลสได้ ถ้าอาการของใจ มันเป็นมิจฉาสมาธิ มันจะแก้กิเลสของใจได้อย่างไร

แต่ถ้ามันเป็นต้นมะขาม มันเป็นต้นของจิต มันเป็นพุทธะ สิ่งนี้เป็นสัมมา สัมมาคือสัมมาในสัมมาสมาธิ สัมมาสมาธิถ้าไม่มีคำริชอบ เพียรชอบ มันจะเป็นมรรค ๘ ใหม่ สัมมาสมาธิเป็นหนึ่งในมรรค ๘ สัมมาสมาธินี้ก็เป็นอย่างเดียว แต่คำริชอบ งานชอบมันยังไม่เป็นสัมมา มันยังจับต้องไม่ได้เลย เราถึงต้องรื้อค้น คู้ยเขี่ย ขุดค้นหากาย เวทนา จิต ธรรม มันถึงเป็นสัมมาขึ้นมาเรื่อยๆ

“มรรค ๑ มรรค ๒ มรรค ๓ มรรค ๔ มรรค ๕ มรรค ๖ มรรค ๗ มรรค ๘” มรรค ๘ มันพิจารณาไป มรรค ๘ มันก็เคลื่อนไป เพราะธรรมจักรมันก็เคลื่อนไป ภาวนามยปัญญา ก็หมุนไป สิ่งที่ยึดมั่นไปนี้ นี่สิ่งนี้เป็นสัจจะความจริง สิ่งนี้เกิดจากใจของผู้ประพฤติปฏิบัติเท่านั้น สิ่งนี้ผู้ประพฤติปฏิบัติเป็นสัจจะความจริงขึ้นมาจากใจดวงใด ใจดวงนั้นจะเห็นอาการอย่างนั้น ถ้าใจเห็นอาการอย่างนั้น พิสูจน์กัน วิเคราะห์วิจัยกัน ภาวนาจนปัญญามันเข้ากัน มันก็ขาดเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นมา นี่สิ่งนี้เป็นขณะ

ขณะที่จิตสมคูลเป็นสัมมาสมาธิ มันเป็นสัมมาทั้งหมด นี่มรรคญาณเกิดขึ้น มรรคสามัคคีแต่ละหน นี่ขณะจิต แล้วก็ติด ติดทุกขั้นตอน เพราะกิเลสอย่างละเอียดมันไม่มัจฉิมาปฏิบัติ ถ้าเราย้อนกลับขึ้นไป ทำความสงบของใจได้ อย่าไปนอนใจอยู่ระหว่างกายกับจิตนี้ มันจะเว้งว่างมาก ถ้าจับได้ เห็นไหม ถ้าจับได้เป็นกามราคะ กาย เวทนา จิต ธรรม เหมือนกัน สิ่งนี้เป็นกามราคะนะ

เวลาผู้ที่ประพฤติปฏิบัติไม่มีครูอาจารย์ เข้าใจกันว่าเวลาพิจารณาไป พิจารณาไปจะเห็นร่างกาย เห็นกระดูก เห็นกระดูกพุดได้...สิ่งนั้นมันเป็นสิ่งที่เขาคาดหมายคาดคะเนนะ เวลาพิจารณาไปเป็นส่วนหนึ่ง ขณะที่เราพิจารณากาย กายละเอียด นี่กายไม่ใช่เรา เราไม่ใช่กายอันหนึ่ง ระหว่างกายเป็นธาตุเป็นขั้นอันหนึ่ง ระหว่างที่กายเป็นอสุภะนี่เป็นอีกอันหนึ่ง

ขณะที่เราพิจารณากายเป็นอสุภะ ถ้าเราจับนะ เราย้อนกลับไปพิจารณากายที่เป็นอสุภะนี้ได้ จับกายอันละเอียดนี้ได้ มันจะเป็นกามราคะ ถ้ากามราคะ ถ้าจิตมันวิปัสสนาไป มันก้าวเดินไปกำลังของจิตที่เป็นมิจา มันมองออกไปมันจะเห็นเป็นคน เป็นเลือดไปหมดเลยนะ เห็นคนนี่... กำลังของจิตมันเป็นได้ขนาดนั้น ขณะที่เราพุ่งออกไป จะเห็นคนนี่ไม่มีเสื้อผ้าเลย ไม่มีหนังเลย

ขณะที่เห็นเข้าไปวิปัสสนาสิ่งที่เห็นอสุภะอย่างนี้ ครูบาอาจารย์ของเรา เวลาพิจารณาอย่างนี้มันถึงเห็นกระดูกพุดได้ไง เวลามองขึ้นไปในรถเมล์ นั่งอยู่ในรถเมล์ ถ้าคนจะเห็นสภาวะแบบนี้ได้มันต้องอยู่ที่อนาคามรรค ถ้าไม่ใช่อนาคามรรคจะไม่เห็นสภาวะแบบนี้ ถ้ามีสภาวะแบบนี้ การที่สถาปนาโดยกิเลสมันก็ว่าของมันไปไถ่

สิ่งที่จะเป็นอนาคามรรค จะเห็นกระดูกพุดได้ เห็นสิ่งต่างๆ นี่เป็นมิจฉานะ เป็นมิจฉาเพราะอะไร เพราะมันเห็นข้างนอก มันเห็นส่งออกไป ถ้าเป็นสัมมา สัมมาจะย้อนกลับ ย้อนกลับเข้ามา สิ่งที่ย้อนกลับเข้ามาเห็นอะไร อสุภะอยู่ที่ไหน สิ่งที่อยู่สภาวะมันเห็นจากตาของใจ ถ้าตาของใจมันต้องสมาธิ เราเดินจงกรมอยู่ เห็นซากศพอยู่ข้างหน้า เดินอยู่ข้างหน้า วิปัสสนาไปมันจะละลายลงต่อหน้าทางจงกรมนั้น เห็นไหม สิ่งที่เกิดขึ้น เกิดจากการประพฤติกปฏิบัติ

ถ้าจะเป็นกระดูกพุดได้ ถ้าจะเคยเห็นสภาวะแบบนี้ มันจะเห็นจากการวิปัสสนาจากภายใน จากภายในนะ จากสิ่งที่เห็นอนาคามรรคนะ แล้วการใคร่ครวญบ่อยครั้งเข้าๆ มันถึงจะเป็นสัมมา สัมมาคือมันปล่อยจากภายนอกเข้ามา ถ้าจิตนี้ส่งออกไปแล้วเห็นสภาวะแบบนั้น ความคิดของพวกเขาว่าเห็นสภาวะแบบนั้นจะเป็นสิ่งที่เห็นอุตริมนุสสรธรรม คือธรรมเหนือมนุษย์ยิ่ง สิ่งนั้นก็กิเลสมันหลอก ขณะที่ก้าวเดินนี้ กิเลสหลงในเงา กิเลสละเอียดมันจะมีสิ่งนี้มาทำให้การประพฤติกปฏิบัติเรา ล้มลุกคลุกคลานไป

ถ้าแถมมของกิเลส สิ่งที่เป็นเงาของกิเลสที่กิเลสมันจะซ้ำเติมในการประพฤติกปฏิบัติ มันทำให้ขณะที่เราเห็นสภาวะแบบนี้เพราะอะไร เพราะอยู่ในขั้นอนาคามรรค ถ้ามันส่งออกมามันจะเห็นสภาวะแบบนั้น ถึงต้องใช้สติดึงกลับมาวิปัสสนาจากภายใน เห็นอสุภะขนาดไหน จิตมันปล่อยเห็นความเป็นไปนี้มันปล่อย ปล่อยคือว่าง ว่างก็ซ้ำ ซ้ำสภาวะแบบนี้ จากมิจฉามันจะกลายเป็น สัมมาคือละเอียดอ่อนเข้าไปๆ ละเอียดอ่อนขนาดไหนมันจะว่าง สิ่งที่ว่ามาก นี่ขั้นของน้ำป่า ขึ้นของปัญญาในกามราคะ เห็นไหม แม่ทัพของกษัตริย์ได้ดาบอาญาสิทธิ์มา ดาบอาญาสิทธิ์นั้น เวลาเขาจัดทัพของเขา ถ้าเขาสั่งทหารไม่ทำตาม เขาตัดหัวได้หมดเลย

นี่ก็เหมือนกัน วิปัสสนา สิ่งที่วิปัสสนา นี่ทหาร สิ่งที่มีบรรคญาณมันกำลังเกิดขึ้น แล้วดาบอาญาสิทธิ์นั้นมันเป็นของใคร ดาบอาญาสิทธิ์นั้นเป็นธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นะ มันเกิดจากปัญญาของเรา มันเกิดจากการต่อสู้ของเรา มันเกิดจากการใคร่ครวญของเรา ขณะ

ออกทัพจับศึก มันต้องใช้ปัญญาของเรา เล่ห์กลการศึกเท่านั้น มันทำให้เราชนะสงครามนั้นได้ เล่ห์กลศึกนั้น นั่นเล่ห์กลนะ

แต่นี้ปัญญาของเรา มันจะชำระกิเลสของเรา มันต้องย้อนกลับไป มันจะละเอียดเข้ามาถึงใจ แล้วมันกลืนลงที่ใจ ระเบิดลงที่ใจ ใจนี้ระเบิดหมด นี่เป็นได้คนเดียวเหมือนกัน หนึ่งเดียวคือมัน ปล่อยขาด โลกธาตุห้วนไหวไปหมดเลย ชับซ้อนอย่างไร ฝักซุ่มเข้ามาจนละเอียดเข้าไป จนถึงจักรพรรดิ สิ่งที่เป็นจักรพรรดินะ นี่หลงไหล หลงเข้าไปนอนจมอยู่กับมันไง จับตัวนี้ไม่ได้หรอก

สิ่งที่เป็นเงา เงาอย่างหยาบๆ ว่า “จิตจับต้องไม่ได้ จิตไม่มี” อาสเวหิ จิตฺตานิ วิมุจฺจิสฺสุติ จิตฺตํ นีมันละเอียดอ่อนมาก ว่างหมด เห็นไหม เวลาว่าง คำว่า “ว่าง” มันว่างมาจากข้างนอก มันเห็นคนอื่นว่างหมดเลย แต่ตัวมันเองไม่ยอมย้อนกลับไปตัวมันเอง นี่สิ่งนี้หลงอันละเอียดนี้ยิ่งลึกกลับใหญ่เลย ถ้าย้อนกลับถึงที่สุด เห็นไหม จับตรงนี้ได้

ความเศร้าหมอง ความส่องใส “จิตเดิมแท้นี้ส่องใส จิตต่างๆ” เห็นไหม จับตัวนี้แล้วใช้ปัญญาญาณย้อนกลับ สิ่งที่ย้อนกลับ ทำลายอวิชชา เพราะมันเป็นอวิชชา มันถึงไม่รู้ตัวมันเอง อวิชชานะไม่รู้ตัวมันเอง แต่มันว่ามันมีปัญหา มาก มันมีเงามาก สิ่งเงามาก มันจะอาศัยเงาพลังงานของอวิชชา ความส่องใสอันนี้ออกไปสืบทอด ออกไประหว่างชั้น จนนอกไปหาเหยื่อจากภายนอกนะ สิ่งที่ยึดจากภายนอก เห็นไหม แล้วเราก็ไปตื่นเงากันมา ถ้าเราไปตื่นที่เงาจะไม่ได้อะไรเลย

แต่ถ้าเราเข้าไปถึงตัวจิต ศีล สมาธิ ปัญญา จากครูบาอาจารย์ของเรา นะ ถ้าครูบาอาจารย์ของเราไม่ได้รู้จริง จะไม่สามารถสอนได้จริง เพราะครูบาอาจารย์ของเรา หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น เป็นผู้รู้คั่นมานะ ถึงได้จรรโลงศาสนา ศาสนาที่เข้าไปถึงธรรม เห็นไหม ถึงธรรมเพราะอะไร เพราะผู้ที่รู้ธรรม ครูบาอาจารย์เรารู้ธรรม เคารพธรรมมาก

เคารพธรรมเพราะอะไร เพราะปฏิบัติเครื่องดำเนิน สิ่งที่เป็นเครื่องดำเนิน มรรคญาณ อริยสัจ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค จิตนี้กลั่นออกมาจากอริยสัจ กลั่นออกมาจากมรรค แล้วปฏิบัติใครจะสงวนใครจะรักษาละ ศาสนาเจริญ เจริญตรงนี้ เจริญตรงที่ครูบาอาจารย์ของเรา ครูบาอาจารย์หรือคั่นสิ่งนี้มาแล้ววางไว้

เราเป็นสาวก เราเป็นลูกศิษย์ เราเป็นศากยบุตร เราเป็นผู้ที่จะสืบต่อมา เราอย่าไปตื่นเงา สิ่ง
ที่ว่าจะทุกข์ยาก จะลำบากขึ้นแค่ไหนขนาดไหน สิ่งทีลำบากขึ้นแค่นั้นมันอยู่ที่บารมีของบุคคลนะ ถ้า
บุคคลพระสืวดีร่ำรวยมาก ผู้ที่ทุกข์ยากในสมัยพุทธกาลก็มี สิ่งทีทุกข์ยากนั้นคือเราสร้างสมมา สิ่ง
ทีจะทุกข์ยากหรือมั่งมีไม่สำคัญ สำคัญขอซื่อสัตย์กับตัวเอง ขอให้พยายามประพฤติปฏิบัติ ขอให้
เคารพธรรมและวินัย แล้วเราจะไม่หลงเงาของกิเลส เราจะเข้าถึงสัจจะความจริงในอริยมรรค แล้ว
เราจะเป็นผู้ที่สิ้นจากกิเลส เอวัง